

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

BREZPOSLENI MLADI IN SOCIALNO PODJETNIŠTVO V KOČEVJU
DIPLOMSKO DELO

Mentorica:

Doc. dr. Bojana Mesec

Kandidatka:

Samanta Jančič

Kočevje, junij 2012

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI:

Ime in Priimek: Samanta Jančič

Naslov naloge: BREZPOSLENOST MLADIH IN SOCIALNO PODJETNIŠTVO V KOČEVJU

Kraj: Kočevje

Leto: 2012

št. strani: 79 št. slik: 0 št. tabel: 18 št. bibl. opomb: 31 št. prilog: 1

MENTORICA: doc. dr. BOJANA MESEC

Ključne besede: mladi, zaposlovanje, trg delovne sile, brezposelnost, socialna izključenost, aktivna politika zaposlovanja, socialno podjetništvo, socialno podjetje, brezposelni mladi, občina Kočevje.

Povzetek: V diplomskem delu sem se osredotočila na brezposelne mlade v Kočevju, in sicer v starosti med 18. in 26. letom starosti ter na zaposlitvene možnosti s socialnim podjetništvom. Raziskovala sem, kakšen pogled in vpliv imajo institucije na brezposelnost mladih in ali vidijo možne rešitve tudi v socialnem podjetništvu. Brezposelne mlade med 18. in 26. letom starosti sem spraševala o njihovem pogledu na njihovo brezposelnost, zanimalo me je, kakšne aktivnosti izvajajo, da bi prišli do dela, in ali bi bili pripravljeni sodelovati pri oblikovanju lastnega socialnega podjetja. Na podlagi izraženega interesa treh brezposelnih mladih smo pripravili načrt socialnega podjetja, kar je tudi končni rezultat diplomske naloge in moj prispevek k razreševanju problema brezposelnosti mladih v Kočevju.

Descriptors: youth, employment, labor market, unemployment, social exclusion, active employment policy, social entrepreneurship, social enterprise, unemployed youth, municipality of Kočevje.

Abstract: In the thesis I focused at youth unemployed in Kočevje, where I focused on youth between the 18 to 26 years of age, and on social entrepreneurship as possible solution for youth unemployment. I was researching views and impact institutions have on youth unemployment and if they recognise possible solutions for youth unemployment in social

entrepreneurship. In the survey I explored how unemployed youth between 18 to 26 years of age are viewing their unemployed, what activities do they take towards getting an employment, and whether they would be interested to cooperate in setting up their own social enterprise. On the basis of expressed interest from three unemployed young people, we prepared a business plan for social enterprise, which is also my final product of thesis and a suggestion on how to solve youth unemployment problem in municipality of Kočevje.

Predgovor

Brezposelnost, današnji velik družbeni problem, se kaže tudi v brezposelnosti mladih. To dejstvo mi je narekovalo raziskati perečo problematiko, ki je že več let prisotna zlasti v kočevski občini, in sicer v povezavi s socialnim podjetništvom, kot možnim rešiteljem problema brezposelnosti. Socialno podjetništvo je v slovenskem prostoru dokaj nov pojem. V občini Kočevje ga poznamo predvsem iz medijev in teoretskih tekstov, ne razvijamo pa lastnih dobrih praks. Občina Kočevje glede registrirane brezposelnosti mladih izstopa od slovenskega povprečja. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ) je med vsemi brezposelnimi prijavljenimi 27% mladih med 15. in 29. letom starosti. Z diplomsko nalogo sem želela preveriti razloge za tako visoko stopnjo brezposelnosti ter raziskati možnosti za večje zaposlovanje mladih. Dobro priložnost zagotovo predstavlja socialno podjetništvo, saj nekatere prakse opozarjajo, da je možno s socialnim podjetništvom ustvarjati bolj stabilno in socialno bolj povezano družbo. Zato sem pri pristojnih institucijah in brezposelnih mladih preverjala ali vidijo v socialnem podjetništvu nove možnosti za vstop v delo.

Na začetku naloge opisujem položaj mladih na trgu dela in vzroke za njihovo brezposelnost, aktualni program aktivne politike zaposlovanja, predstavim pojem in prakse socialnega podjetništva ter na kratko predstavim strateško načrtovanje in občino Kočevje.

Nadaljujem z opredelitvijo problema in raziskovalnih vprašanj.

V šestem poglavju predstavim uporabljeno metodologijo v nalogi.

V sedmem razvijam dve poskusni teoriji o brezposelnosti mladih ter razumevanju brezposelnosti s strani institucij ter mladih brezposelnih.

V osmem poglavju povzamem ugotovitve, ki nakazujejo, da se tako mladi brezposelni kot institucije zavedajo perečega problema brezposelnosti mladih. Razlike se pojavljajo v razumevanju vzrokov za nastali položaj. Mladi brezposelni kot poglavitni problem opisujejo delodajalce, medtem ko institucije kot problem definirajo neaktivnost mladih, ki prejemajo pasivne oblike pomoči. Zdi se, da se vrtimo v vzročno – posledičnem krogu, iz katerega je težko najti izhod. Socialno podjetništvo je izziv, ki bi lahko pomenil odpiranje novih delovnih mest v občini Kočevje.

Nalogo zaključim s kratko predstavitvijo strateškega načrta socialnega podjetja, ki smo ga skupaj s tremi člani fokusne skupine načrtovali in ga želimo v prihodnosti tudi uresničiti.

Na tem mestu se zahvaljujem vsem, ki so sodelovali pri izvajanju diplomskega dela, predvsem predstavnici občine Kočevje, direktorici CSD Kočevja, strokovnemu delavcu CSD Kočevja, Društvu varnega zavetja Kočevje, vsem šestim sodelujočim v fokusni skupini, mentorici in somentorici na fakulteti ter lektorju mojega diplomskega dela.

Hkrati se želim zahvaliti moji družini, vsem mojim bližnjim, ki so me skozi vsa štiri leta podpirali pri študiju.

Posebna zahvala gre mami Ivanki Glavač. Brez nje mi ne bi uspelo.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

KAZALO

I. TEORETIČNI DEL

1. MLADI IN ZAPOSLOVANJE.....	8
1.1.1 Mladost in prehod v odraslost.....	8
1.1.2 Trga delovne sile danes.....	9
1.1.3 Trg dela in mladi.....	10
1.1.4 Brezposelnost mladih.....	15
1.1.5 Socialna izključenost mladih.....	15
2. AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA.....	17
3. SOCIALNO PODJETNIŠTVO.....	22
3.1. Strateško načrtovanje za socialno podjetništvo.....	30

II. EMPIRIČNI DEL

4. DRUŽBENI POLOŽAJ OBČINE KOČEVJE.....	33
5. RAZISKOVALNI PROBLEM IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	35
6. VRSTE RAZISKAVE, MERSKI INSTRUMENTI.....	36
6.1. Viri podatkov.....	37
6.2 Populacija in vzorčenje.....	37
6.3 Zbiranje podatkov.....	38
6.4 Obdelava in analiza podatkov.....	39
7. REZULTATI IN RAZPRAVA.....	40
7.1 Poskusni teoriji.....	40
8. ZAKLJUČKI IN SKLEPI.....	43
8.1 Predlog za oblikovanje socialnega podjetja.....	44
9. LITERATURA.....	52
10. PRILOGE.....	57
10.1 Intervjuji.....	57
11. POVZETEK.....	79

TABELE

<i>Tabela 4.1 : Kazalniki za občino Kočevje 2009.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 4.2: Brezposelnost v Kočevju za leto 2010 in 2011.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 8.1.1: Struktura predvidenih odhodkov – stroški dela.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabela 8.1.2: Struktura predvidenih odhodkov – materialni stroški.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabela 8.1.3: Struktura predvidenih odhodkov – skupaj.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 8.1.4: Struktura predvidenih prihodkov.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 10.1.1: Kakšno razsežnost pojava brezposelnosti mladih zaznavajo institucije in kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih, ter posledice brezposelnosti mladih.....</i>	<i>64</i>
<i>Tabela 10.1.2: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 1.....</i>	<i>65</i>
<i>Tabela 10.1.3: Kakšen vpliv imajo institucije pri razreševanju brezposelnosti.....</i>	<i>66</i>
<i>Tabela 10.1.4: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 2.....</i>	<i>67</i>
<i>Tabela 10.1.5: Ali vidite rešitev v socialnem podjetništvu.....</i>	<i>68</i>
<i>Tabela 10.1.6: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 3.....</i>	<i>68</i>
<i>Tabela 10.1.7: Kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih, od katerih institucij so pričakovali pomoč pri razreševanju brezposelnosti.....</i>	<i>70</i>
<i>Tabela 10.1.8: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 4.....</i>	<i>71</i>
<i>Tabela 10.1.9: Ali so jim te institucije od katerih so pričakovali pomoč tudi nudile pomoč in kakšno pomoč, kaj so sami naredili v smeri, da bi se njihova brezposelnost (končala) rešila.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabela 10.1.10: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 5.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabela 10.1.11: Ali so že slišali za socialno podjetništvo, ter če bi bili pripravljeni sodelovati v načrtovanju in izpeljavi projekta socialnega podjetja.....</i>	<i>74</i>
<i>Tabela 10.1.12: Izbor relevantnih pojmov 6.....</i>	<i>75</i>

I. TEORETSKI DEL

1. MLADI IN ZAPOSLOVANJE

1.1.1 Mladost in prehod v odraslost

Dobrovljc (2007: 26) navaja, da se je mladost kot samostojna življenjska faza začela uveljavljati šele z industrializacijo in modernizacijo, saj je pred tem otroštvu sledila neposredna odraslost. Hurrelmann (1989) podobno zapiše, da se je adolescenca kot specifična in neodvisna faza človekovega življenjskega cikla pričela razvijati od druge polovice 19. stoletja. Njen pojav je povezan z ekonomskimi, političnimi in kulturnimi spremembami, ki so bile izzvane s procesom industrializacije in sočasnim ustanavljanjem obveznih šolskih sistemov.

Sistem je delo preselil stran od doma ter vodil odrasle h graditvi socialnih odnosov okrog delovnega prostora in k ločevanju dejavnosti otrok in odraslih. Uveljavile so se tudi nove definicije, ki mladih ne razumejo več kot »majhnih odraslih«, temveč kot človeška bitja v neodvisni fazi razvoja, s posebnimi vedenjskimi potrebami, ki niso identične potrebam odraslih (Dobrovljc 2007:26).

Posledice spremenjenega življenjskega položaja mladih lahko zaznamo predvsem v tem, da so dlje vključeni v izobraževalni sistem, ta pa poudarja tekmovalnost. Že tu se lahko začne pot socialne izključenosti mladostnika. Podaljševanje izobraževanja prinese zapoznelo vstopanje mladostnikov na trg delovne sile, zaradi česar so dlje ekonomsko odvisni od staršev oz. drugih skrbnikov.

Spremembe v mladosti in v življenjskih potekih pomembno vplivajo na prehode mladih iz mladosti v odraslost. Walther in Stauber (2002: 15) definirata prehode v odraslost na način direktnih in linearnih statusnih prehodov prek podaljšanih in raznolikih, do fragmentiranih in povratnih prehodov. Natančneje je mogoče te prehode opisati na naslednji način:

- ✓ Prehod kot linearni in homogeni statusni prehodi. Prehodi se zgodijo, kot je v navadi vsake generacije: konec šolanja, zaposlitev, poroka, otroci. Vsi mladi iste generacije gredo hkrati skozi iste prehode. Značilni so za tradicionalne življenjske potrebe.

- ✓ Prehod kot življenjska faza, sestavljena iz podaljšanih in raznolikih strukturnih prehodov. Prehodi gredo po usklajenem generacijskem redu, vendar ne gredo vsi mladi iste generacije v prehod hkrati. Nekateri se šolajo dalj časa, se zaposlijo kasneje, drugi si ne ustvarijo družine takoj. Vendar so še vedno direktni, z ustaljeno potjo.
- ✓ Povratni in fragmentirani »jo-jo« prehodi z negotovimi obeti. Tu ni niti direktnih in linearnih prehodov niti podaljšanih in raznolikih prehodov celotne generacije. Mladi ljudje sledijo različnim prehodom: iz izobraževanja v delo, iz mladinske kulture v individualno življenjski stil in iz družinske obveznosti v avtonomijo, tudi v smislu partnerstva in seksualnosti ter državljanstva. Ti prehodi se pojavljajo zaporedno. So tudi povratni, kar pomeni, da mlad človek v vsakem trenutku začne znova: vrne se v izobraževanje, znova začne poklicno kariero itd. So negotovi, za posameznika lahko pomenijo priložnost ali oviro.

Mladi so danes pri prehodih v odraslost odvisni od razpoložljivih ekonomskih, socialnih in kulturnih pogojev. Glede na njihove vire, zgodovino, izkušnje in orientacije skušajo doseči standardno biografijo ali pa skušajo preko fleksibilnih prehodov zgraditi lastno individualno biografijo. Lahko so v fleksibilne prehode prisiljeni zaradi pomanjkanja socialnih virov (večinoma izobraževanja in socialne opore) in zaradi izkušenj brezposelnosti (Walter in drugi: 2002).

1.1.2 Trg delovne sile danes

Šehić (2004: 10-11) trg dela definira kot trg, ki določa plače ter obseg in vrsto drugih značilnosti zaposlitve. Sestavljata ga ponudba in povpraševanje po delu. Pogoj za obstoj trga dela je srečanje med ponudbo in povpraševanjem. Ponudba in povpraševanje se na trgu srečujeta tako, da delodajalci povprašujejo po delu in s tem najemajo delavce, delavci oz. delojemalci pa se na trgu pojavljajo v vlogi prodajalcev delovnih storitev in iščejo zaposlitev.

Na trgu dela so se razvile institucije, ki olajšajo srečevanje med kupci in prodajalci storitev dela. Poznamo formalne oblike institucij (zavod za zaposlovanje) in neformalne (priporočila zaposlenih). V današnjem času so najpomembnejša priporočila zaposlenih.

S sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi in delu se izkaže potreba vzajemnega odnosa med delodajalcem in delojemalcem, ki pridobiva na poudarku ekonomsko socialnega razmerja.

Razmere na slovenskem trgu so se v zadnjem desetletju izrazito spremenile. Prešli smo iz relativno polne zaposlenosti in sistema neposredne varnosti zaposlitve, ki jo je zagotavljal prejšnji sistem, na sistem tržnega gospodarstva. Lahko bi rekli, da je slovenski trg delovne sile v zadnjem desetletju doživel skrajšano in zato intenzivno različico sprememb, ki so se zgodile v drugih državah že prej. Zaradi pomanjkanja delovnih mest in zaradi strukturnih sprememb, ki so se v tem času začele, je pripeljalo do povečane brezposelnosti in manjšega povpraševanja po delovni sili.

1.1.3 Trg dela in mladi

Za zagotavljanje nižje brezposelnosti mora biti zagotovljena dobra regulacije treh elementov:

- ✓ Povpraševanje po delovni sili

Sestavljeno je iz dveh vrst povpraševanj: iz prostih oziroma nezasedenih delovnih mest – aktualno povpraševanje, in iz zasedenih delovnih mest – realizirano povpraševanje.

- ✓ Ponudba delovne sile

Sestavljajo jo tri vrste ponudb: prvo predstavljajo vsi zaposleni delavci – realizirana ponudba. Drugo predstavljajo iskalci zaposlitev oziroma brezposelni delavci – aktualna ponudba. Tretjo ponudbo predstavljajo osebe, ki niso niti zaposlene niti ne iščejo dela, vendar so sposobne in pod določenimi pogoji tudi pripravljene na zaposlitev – potencialna ponudba.

- ✓ Cena delovne sile

Je rezultat med srečevanjem povpraševanja po delovni sili in ponudbo le te.

Prosta delovna mesta predstavljajo nerealizirano povpraševanje po delovni sili. Zasedejo jih iskalci zaposlitev. Med prostimi delovni mesti in iskalci zaposlitev se kot mehanizem srečevanja pojavlja trg. To pomeni, da organizacije s pomočjo različnih medijev objavljajo prosta delovna mesta z namenom, da bi iskalci lahko med njimi izbrali in se odločili za zaposlitev. Prav tako podjetja sprejemajo večje število ponudb za zaposlitev, da bi lahko izbrali med prijavljenimi kandidati. Iskalci zaposlitev se s pomočjo mehanizmov trga delovne sile praviloma selijo v zalogo zaposlenih.

Zaloga brezposelnih se napaja iz zaloge zaposlenih, zaradi opuščanja dela in odpuščanja z dela. Brezposelni so vsi delavci, ki niso zaposleni in aktivno iščejo zaposlitev. Brezposeln je posameznik v trenutku, ko se odloči za zaposlitev in jo začne iskati, neodvisno od tega na kakšen način jo išče (Svetlik 1985: 15-20).

Mladi iskalci zaposlitve predstavljajo tisti del trga delovne sile, ki je najbolj in najhitreje izpostavljen različnim nihanjem in kjer so pritiski po prožnosti in prilagodljivosti največji. Kljub vsaj delnemu reguliranju prehodov iz šolanja v zaposlitev (vajeništvo, pripravništvo, stiki med šolami in potencialnimi delodajalci itd.) so mladi pogosto manj zaščiteni del iskalcev zaposlitve.

Dogajanje na trgu delovne sile mladih pojasnjujejo trije bistveni dejavniki:

✓ Nivoji in načini vstopa na trg delovne sile

Nivoji vstopa govorijo o običajni starosti in običajni izobrazbi ob vstopu na trg delovne sile oz. o deležih mladih, ki pri določeni starosti na posameznih izobrazbenih nivojih vstopajo na trg delovne sile. Pomembno je, koliko let oziroma do katere izobrazbene stopnje traja obvezno šolanje in kakšni so potem običajni vzorci poklicnega in splošnega izobraževanja. Zveza med trgom delovne sile in šolskim sistemom pri segmentu mladih je tesna in neposredna. Od tega, kakšne vrste je ta povezava, je odvisno, ali so prehodi med šolanjem in zaposlitvijo hitri in neboleči ter ali je preskok iz šole v zaposlitev težaven in prelomen.

✓ Struktura priložnosti

Delo za določen ali nedoločen čas, delo po podjemni pogodbi. Po podatkih Urada za makroekonomske analize so začasne zaposlitve najbolj pogoste med mladimi, predvsem mladimi ženskami, saj je kar 80% mladih žensk, ki vstopajo v zaposlitev, primorano skleniti začasne pogodbe o zaposlitvi. Slovenija z 72,5% deležem začasnih zaposlitev med mladimi odstopa od evropskega povprečja, kjer je začasno zaposlenih v starostni skupini med 15 in 24 let 42,2%, od tega 42,5% žensk (2012: 170).

Če je nestandardna oblika (vse, kar ni delo za nedoločen čas) dela in zaposlitve stvar prostovoljne izbire posameznika, če oseba opravlja več nestandardnih (nerednih) oblik dela in ima za delo veliko priložnosti in možnosti izbire, potem je to za delavca pozitivno. Vendar smo danes mladi iskalci zaposlitev prisiljeni, če se želimo zaposliti, v sprejem fleksibilnega oziroma »prekarnega« dela¹.

---

¹ Prekarno delo označuje vse vrste negotovega, nestalnega, nevarnega, dvomljivega dela, kjer delavec ni zavarovan, hkrati pa je podvržen različnim izkoriščanjem. Nanaša se na vse mogoče oblike nezanesljivega, nezavarovanega, fleksibilnega dela in zaposlovanja, od dela na črno do vseh vrst začasnega dela, če seveda to vrstno delo ni prostovoljna izbira samega delavca. Prekarne zaposlitve so kratkega časovnega značaja. To so zaposlitve za določen čas, sezonske in začasne zaposlitve. V vseh teh zaposlitvah obstaja velika možnost

✓ Regionalne in lokalne razlike

Mladi so večinoma vezani na svoje lokalne trge delovne sile že zato, ker so pogosto še (vsaj delno) odvisni od materialne pomoči staršev oziroma sorodnikov. Lokalni trgi delovne sile se med seboj precej razlikujejo v strukturi možnosti in priložnosti, ki jih nudijo. Razlike v strukturi povpraševanja po delovni sili izhajajo predvsem iz razlik v industrijski strukturi, v strukturi gospodarstva posamezne regije oz. okolja. (Trbanc 1992: 126 – 128)

Glavna značilnost zaposlovanja v percepciji mladih je fleksibilnost in varnost. Zaposlitev je med mladimi razumljena kot izjemno pomembna, saj jo večina dojema kot korak pri osamosvajanju in posledično pri doseganju individualne odraslosti. Zraven lastne družine je namreč drugi najpomembnejši faktor pri definiciji lastne odraslosti v percepciji mladih. Mladi z zaposlovanjem povezujejo predvsem koncepte, vezane na finančno samostojnost in prevzemanje odgovornosti, kar jim v osnovi pomeni pomemben korak v odraslost (Mladina 2010: 454).

Dejavniki, ki vplivajo na zaposlovanje mladih:

✓ Gospodarsko gibanje

Gibanja na trgu delovne sile so tesno povezana z gibanji na trgu kapitala in z gibanji na trgu blaga in storitev. Povezanost gibanj zaposlovanja z ekonomskimi cikli, tokovi in nihanji je pri zaposlovanju mladih še posebej izrazita. V obdobjih gospodarske recesije brezposelnost najprej prizadene tiste, ki v sistem zaposlovanja šele vstopajo, to pa so v prvi vrsti mladi po končanem šolanju ter mladi, ki so zaposleni po pogodbi za določen čas.

Glede na to, da so pritoki mladih po končanem šolanju na trg precejšnji, je od gospodarski ciklov odvisno, kako hitro lahko trg novo delovno silo posrka.

✓ Demografska gibanja

Upad rodnosti je v Evropi dolgotrajen trend, ki ob hkratnem podaljševanju življenjske dobe prebivalstva vodi v staranje populacije v vseh evropskih državah, pri čemer

---

nenadnega prenehanja zaposlitve. Tudi pogodbe so zelo ohlapne, delodajalcu pa dajejo bolj proste roke pri odpustu delavca. Delavec v prekarni zaposlitvi nima oziroma ima zelo malo možnosti za kontrolo in vpliv nad delovnimi pogoji v katerih dela, delovnim časom, tempom dela. (Smolej 2006: 21)

demografske napovedi kažejo, da Slovenija sodi med (s staranjem populacije) najbolj ogrožene evropske države.

Manjši deleži mladih v populaciji pomeni manjši pritok mladih na trg delovne sile, posledica česar je zniževanje stopnje brezposelnosti mladih, vendar pa le do določene meje. Strukturna neskladja na trgu namreč lahko pripeljejo do razmer, ko bo v nekaterih segmentih primanjkovalo delovne sile, v drugih pa bo ponudba še vedno zelo velika.

✓ Spremembe v izobraževalnih sistemih in podaljšanje izobraževanja

Vse večji pomen znanja (izobrazbe) in usposobljenosti vpliva na podaljšanje izobraževanja mladih. Po eni strani gre za izobraževalne politike. Te zaradi izboljšanja izobrazbene strukture v populaciji in preprečevanja strukturnih neskladji na trgu delovne sile spodbujajo mlade, da ostajajo v izobraževanju na terciarni ravni. Po drugi strani gre za zviševanje izobrazbenih prizadevanj med mladimi (in njihovimi starši) zaradi upada zaposlitvenih priložnosti na dnu mladinskega trga delovne sile (predvsem v terciarnih delovnih poklicih) in zaradi pričakovanja, da jim bo boljša izobrazba omogočila pridobitev boljšega položaja na trgu. Pogosto mladi izberejo nadaljevanje izobraževanja tudi zato, da se izognejo verjetni brezposelnosti.

✓ Povečanje fleksibilnosti na trgu delovne sile

Mladi se ob vstopu na trg delovne sile srečujejo z močno spremenjeno strukturo zaposlitvenih možnosti, ki jo predstavlja predvsem povečanje manj varnih zaposlitev, še posebej zaposlitev za krajši delovni čas in zaposlitev za določen delovni čas.

✓ Reguliranje zaposlovanja, politika zaposlovanja in odnosi socialnih partnerjev do zaposlovanja mladih

Vključevanje mladih v zaposlovanje je odvisno od delovanja tržnih mehanizmov, hkrati pa je tudi institucionalizirano z različnimi zakonskimi in kolektivnimi predpisi, ki se oblikujejo v sodelovanju med delodajalci, sindikati in državo. Način, kako je zaposlovanje regulirano v zaposlitveni zakonodaji, močno vpliva na to, kako hitro in v kakšnih zaposlitvah se mladi zaposlujejo (Trbanc 2005:167-176)

Ob naštetih dejavnikih nikakor ne smemo pozabiti še na ključno stvar: na lastno aktivnost mladih.

Spremenljivost trga dela se odraža v povečanju možnosti dostopa mladih do zaposlitve s pogodbenim delom, z nižjimi plačami za začetnike itd., to pa pomeni negotove delovne pogoje. Ekstremna fleksibilizacija ne vodi nujno do uspešnih prehodov iz izobraževanja v zaposlitev, še posebej pri nizko kvalificiranih mladih. Povzroča lahko novo delitev na delavce in zaposlene, ki zaradi fleksibilnosti pridobivajo, saj so si pridobili transversalne veščine, in na tiste delavce in zaposlene, ki zaradi ekstremne negotovosti izgubljajo, saj se ne zmorejo prilagoditi novim zahtevam trga dela (EGRIS, 2002: 132). To lahko ponovno vodi do socialnega izključevanja.

Mladi se pri iskanju zaposlitve srečujejo z velikimi težavami. Pokažejo se predvsem pri iskanju prve zaposlitve, saj mladi veljajo za neizkušene in s tem manj učinkovite. Delodajalci ne vidijo prednosti v mladostni energiji, zagnanosti za novo učenje, inovativnosti, želji po izboljševanju znanja, svežih idejah, pripravljenosti na nove izzive in nove izkušnje.

Na ponudbo mladih vplivajo tudi izobraževalni sistemi, dejstvo, kako sodobne so vsebine in način učenja, kako dolgo mladi ostajajo v sistemu rednega izobraževanja, pri kateri starosti zaključijo različne stopnje izobraževanja in vstopajo na trg dela, koliko so dejansko usposobljeni in kvalificirani za opravljanje določenih poklicnih oziroma profesionalnih specifičnih del, ali se mladi s potencialnim delodajalcem srečajo že med šolanjem, ali že med šolanjem opravljajo kakšno delo (Vengust 2009: 17 –18).

Pri nas se mladega potenciala na trgu dela ne izkoristi. V gospodarski krizi je zelo pomembna inovativnost mladih, vendar se mladih ne upošteva dovolj in jih ne vidi kot vir razvoja. V prihodnje lahko to privede do dodatnega poglobljanja gospodarske krize.

1.1.4 Brezposelnost mladih

Z zaostritvijo in poglobitvijo gospodarske krize leta 2008 je začela naraščati brezposelnost, z njo se je povečalo število zaposlenih revnih, to je odraslih oseb, vključenih v trg dela, ki kljub temu živijo na robu revščine, saj z minimalnimi plačami težko shajajo čez mesec. Vedno več je podjetji, ki propadajo, delavci ostajajo brez zaposlitev. Nekateri so sicer zaposleni, delajo, a po več mesecev ne prejemajo plače. Razloge za to lahko najdemo v delovni zakonodaji, ki delavca v primeru ne prejemanja plač sili v sporazumno prekinitev delovnega razmerja, s čimer se odpove vsem pravicam iz delovnega razmerja (odpravnina,

izostale plače), prav tako pa niso opravičeni do prejemanja nadomestila s strani ZZRS². Edina možnost je, da podjetje razglasi insolventnost in stečaj. Na ta način gre dolg do delavcev v stečajno maso, vendar so kot upravičenci do mase na repu, za vsemi drugimi upravičenci (zapadli računi za elektriko, vodo, zunanje storitve).

Med mladimi prevladujejo pogodbe za določen čas, kar izhaja iz fleksibilnejšega trga delovne sile. V razmerah, ko nastopi gospodarska kriza, to pomeni veliko nevarnost izgube delovnega mesta. Poleg mladih s pogodbami za določen čas so na udaru tudi iskalci prve zaposlitev, saj so brez delovnih izkušenj. Zelo zgovorni so naslednji podatki: v četrtem četrtletju 2011 je bilo v skupini 64 zaposlenih, starih med 15. in 24. letom, šestnajst zaposlenih s pogodbo za določen čas, štirinajst oseb s pogodbo za nedoločen čas, 31 je bilo zaposlenih preko študentskega servisa, trije pa so delali preko drugih oblik dela³.

Odraž konkurenčnosti trga dela je tudi tekmovalnost in močnejši ekonomski status mladih, iz česar izhaja tudi socialna izključenost le teh.

1.1.5 Socialna izključenost mladih

Človekov občutek pripadnosti v družbi je odvisen od štirih sistemov:

- ✓ civilna integracija – enakopravnost državljanov v demokratičnem sistemu,
- ✓ ekonomska integracija – imeti službo z ovrednoteno ekonomsko funkcijo,
- ✓ socialna integracija – uporabljati socialne storitve, ki jih zagotavlja država,
- ✓ medsebojna integracija – imeti družino, prijatelje, sosedo, socialne mreže, ki zagotavljajo skrb, družbo in moralno podporo, kadar so potrebne.

Vsi štirje sistemi so pomembni (Mesec 2006: 6).

Globalizacija, v Sloveniji okrepljena z dodatnimi sunki tranzicijskih sprememb, na mlade ne vpliva le v pozitivnem, pač pa tudi negativnem smislu. Sodobni kapitalizem od mladih zahteva sposobnost hitrega prilagajanja spremenjenim razmeram, a ne učinkuje na vsakega mlade človeka enako. Globalizacijska dogajanja pripeljejo do zmagovalcev in poražencev. Prvi imajo družbene ter osebne vire, s katerimi izkoriščajo priložnosti, ki se jim ponujajo. Mladi ljudje, ki se ne zmorejo in nočejo prilagajati globalizacijskim zahtevam, tvegajo vstop

---

² ZZRS – Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije

³ <http://www.stat.si/doc/statinf/07-si-008-1202.pdf>

med poražence (Rener 2007: 43). Tako imenovani poraženci so s tem, ko postanejo poraženci, socialno izključeni.

V Sloveniji je 10,4 % mladih socialno izključenih (Mladina 2010: 196). Mladi razumejo socialno izključenost kot občutek nepomembnosti, odvečnosti, zavrženosti in občutek nemoči, da bi lahko spremenili lastne razmere (Rener 2007:44). Boj proti socialni izključenosti je v zadnjih letih postal eden glavnih ciljev naše države in Evropske unije.

Socialno izključenost definirajo znotraj EU kot izključenost iz ene ali več dimenzij blaginjskega trikotnika, ki ga sestavljajo država, trg in civilna družba. Izpad iz ene dimenzije pomeni izključenost in tveganje za ljudi, izpad iz dveh ali vseh treh pa je že kritičen za družbeno kohezijo. Socialna izključenost je koncept, ki odseva neenakost posameznikov ali skupin prebivalstva in njihove udeležbe v življenju družbe. Izključenost lahko povezujemo z omejenim ali onemogočenim dostopom do družbenega sistema. Lahko se pojavi po dalj časa trajajočem materialnem pomanjkanju, ko se ljudje počasi izključujejo iz družbenega dogajanja in postanejo socialno, kulturno in politično izolirani. Socialno izključenost lahko razumemo tudi kot večdimenzionalni pojav, ki sega prek ozkih meja posameznikovega dostopa do materialnih virov. Čeprav obstajajo številni pristopi konceptualizacije in merjenja socialne izključenosti, vsi vključujejo v svojo strukturo dimenzijo, ki se nanaša na "družbeno okolje". Za to okolje sta pomembni dve značilnosti: izključenost iz civilnih aktivnosti in iz socialnih odnosov. Medtem ko se prva nanaša na posameznikovo sodelovanje v dejavnostih, v katerih se v demokratičnih družbah sprejemajo odločitve, se druga nanaša na vključenost v osrednje socialne vloge v socialnih mrežah posameznika⁴.

Dragoš in Leskošek (2003:43) pravita, da so socialne mreže izvor socialnega kapitala. Sam socialni kapital je kakovostni izraz kombinacije treh mrežnih lastnosti: navzočnosti pomembnih virov, ki jih vsebuje določeno socialno omrežje, dosegljivost teh virov za pripadnike mrež, uporabnosti teh virov za posameznika in skupino v smislu uspešnosti in učinkovitosti (glede na zastavljene cilje in stroške).

---

⁴ <http://www.inst-antontrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1026.html>

2. AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

V Sloveniji prihaja do prevelikih neskladji na trgu dela, ki se odražajo v strukturi brezposelnosti v vseh regijah. Država z določenimi ukrepi in programi neposredno in selektivno posega na trg delovne sile, da bi obdržala čim več delovno aktivnega prebivalstva in čim več brezposelnih ljudi vključila v vrsto delovno aktivnih.

APZ⁵ sestavljajo ukrepi, ki jih lahko oblikujemo v naslednje skupine (Svetlik 2002: 179 – 181):

✓ Programi in ukrepi za reguliranje/uravnavanje ponudbe dela

To so programi za pospeševanje izobraževanja in usposabljanja nezaposlenih, pa tudi zaposlenih. Gre za različne oblike in za različne skupine. Pripravljajo in izvajajo jih zavodi za zaposlovanje in različne izobraževalne ustanove. Temeljijo na konkretni pomoči kot so subvencije, davčne olajšave, finančne spodbude za izobraževanje posameznikov in delodajalcev. Sem lahko uvrstimo tudi posebne izobraževalne centre, ki poleg šol usposabljujejo za potrebe trga delovne sile. S pospeševanjem izobraževanja in usposabljanja naj bi zmanjšali strukturno brezposelnost, posameznikom pa naj bi omogočali, da hitro pridobijo novo znanje in se preusmerijo na nova delovna področja. Precej manj se uporabljajo programi za pospeševanje prostorske mobilnosti kapitala, na primer v obliki strukturnih in socialnega sklada.

✓ Programi in ukrepi za reguliranje povpraševanja po delu, uravnavanje povpraševanja po delovni sili.

Z njimi poizkušajo ohranjati zaposlitev. Z zakoni in kolektivnimi dogovori otežijo, časovno odložijo, podražijo odpuščanje delavcev. Proti odpuščanju uporabljajo tudi finančne spodbude, kot je subvencioniranje stroškov delovne sile ob začasnem skrajšanju delovnega časa in subvencioniranje preusposabljanja (delodajalci delavce obdržijo in jih ne zamenjajo z novimi in drugače usposobljenimi). S temi programi spodbujajo novo zaposlovanje oziroma odpiranje novih delovnih mest. Država ponuja delodajalcem razne finančne ugodnosti: začasno znižanje prispevkov za novo zaposlene, pokritje dela njihovih plač, določeno vsoto za vsako delovno mesto, zmanjšanje davčnih obveznosti ob povečanju števila zaposlenih. Sem lahko štejemo

---

⁵ APZ je akronim za aktivno politiko zaposlovanja.

finančne pomoči, svetovanje in usposabljanje za samozaposlovanje. Posebna oblika uravnavanja povpraševanja po delovni sili so javna dela. Gre za neposredno odpiranje delovnih mest, torej za začasno zaposlitev brezposelnih, ki so vključeni v projekte, koristne za skupnost.

✓ Usklajevanje med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile

To nalogo opravljajo službe za zaposlovanje. S postavitvijo informacijskih sistemov o iskalcih zaposlitve in o prostih delovnih mestih, s posredovanjem informacij in s svetovanjem glede zaposlovanja, kariere, poklicev, izobraževanja in usposabljanja, službe povečujejo pretok informacij med delodajalci in delojemalci. Z njihovo pomočjo naj bi trg delovne sile postal preglednejši.

Ukrepi APZ so namenjeni različnim ciljnim skupinam, kot so brezposelne osebe⁶, (2) drugi iskalci zaposlitve⁷, (3) iskalci zaposlitve, katerih zaposlitev je ogrožena⁸, (4) ranljive skupine brezposelnih oseb na trgu dela, med katere spadajo vsi prikrajšani, resno

---

⁶ Ukrepi, namenjeni brezposelnim osebam: v sklopu ukrepa usposabljanje in izobraževanje, programi neformalnega izobraževanja (program usposabljanja – priprave in potrjevanje NPK in TPK, program izpopolnjevanja – vključevanje brezposelnih v podporne in razvojne programe za Pokolpje. Programi usposabljanja na delovnem mestu – programi usposabljanja na delovne mestu 2012/2013). V sklopu ukrepa spodbujanje samozaposlovanja je program pomoč pri samozaposlitvi (pomoč pri samozaposlitvi, delavnice za samozaposlitev 2011).

⁷ Ukrepi, namenjeni drugim iskalcem zaposlitve: v sklopu ukrepa usposabljanje in izobraževanje, programi neformalnega izobraževanja (program izpopolnjevanja – usposabljanje za življenjsko uspešnost) in programi formalnega izobraževanja (spodbujanje formalnega izobraževanja).

⁸ Ukrepi, namenjeni iskalcem zaposlitve, katerih zaposlitev je ogrožena: v sklopu ukrepa usposabljanje in izobraževanje, programi neformalnega izobraževanja (program izpopolnjevanja – usposabljanje za življenjsko uspešnost). V sklopu ukrepa spodbujanje samozaposlovanja program pomoč pri samozaposlitvi (pomoč pri samozaposlitvi - delavnice za samozaposlitev 2011, subvencija za samozaposlitev 2011/2012).

prikrajšani delavci in invalidi po Uredbi Komisije (ES) št. 800/2008⁹, (5) zaposleni in delodajalci¹⁰ (Katalog aktivne politike zaposlovanja 2012).

Za vsako proračunsko obdobje pripravijo izvedbeni načrt APZ. Za posamezno aktivnost opredelijo ciljne skupine in osnovne pogoje za vključitev oseb v aktivnosti, medtem ko se na ravni ukrepa določijo njegovi izvajalci, njegova vrednost po posameznih virih financiranja, predvideno število vključitev in ocena prehodov v zaposlitev. Izvedbeni načrt pripravi MDDSZ¹¹ in ga predloži Vladi Republike Slovenije v potrditev za posamezno proračunsko obdobje.

Na podlagi sprejetega programa APZ, izvedbenega načrta programa APZ za posamezno obdobje in pravilnika APZ, se v 30 dneh pripravi Katalog aktivne politike zaposlovanja. S katalogom APZ se podrobneje opredelijo posamezne aktivnosti APZ z vidika izvajanja nalog. (Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2000-2013).

Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2012–2015 temeljijo na doseganju naslednjih ciljev:

a. Usposabljanje in izobraževanje

Izobraževanje se izvaja kot neformalno in formalno. Namen neformalnega izobraževanja je večanje zaposlitvenih možnosti s pridobitvijo novih znanj in kompetenc za vstop na trg dela ter uspešen razvoj kariere. Namen formalnega izobraževanja je večanje zaposlitvenih možnosti s pridobitvijo višje ravni izobrazbe. Neformalno izobraževanje, kot usposabljanje in izpopolnjevanje, predstavlja obliko izobraževanja odraslih. Izvaja se na različne načine, tudi kot usposabljanje na delovnem mestu.

---

⁹ Ukrepi, namenjeni ranljivim skupina na trgu delovne sile: v sklopu ukrepa usposabljanje in izobraževanje, programi neformalnega izobraževanja (programi izpopolnjevanja – institucionalno usposabljanje, projektno učenje za mlajše odrasle 2011/2012, usposabljanje za življenjsko uspešnost). V sklopu ukrepa spodbude za zaposlovanje, program subvencija za zaposlitev (spodbujanje težje zaposljivih oseb – zaposli me 2011/2012, spodbujanje zaposlovanja iskalcev prve zaposlitve. V sklopu ukrepa kreiranje novih delovnih mest, program spodbujanje delovne in socialne vključenosti (javna dela 2012, kreiranje in subvencioniranje delovnih mest – priložnost zame), program socialno podjetništvo (spodbujanje razvoja socialnega podjetništva – spodbujanje socialne vključenosti in enakih možnosti na trgu dela).

¹⁰ Ukrepi, namenjeni zaposlenim in delodajalcem: v sklopu ukrepa usposabljanje in izobraževanje, programi neformalnega izobraževanja (usposabljanje in izobraževanje zaposlenih – usposabljanje in zaposlovanje zaposlenih 2011). V sklopu ukrepa spodbude za zaposlovanje, subvencija za zaposlitev – povračilo dela plače (povračilo prispevkov).

¹¹ MDDSZ je akronim za Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Usposabljanje pomeni pridobitev novih znanj in kompetenc s pomočjo registriranih izvajalcev usposabljanja. Potrdilo o opravljenem usposabljanju velja na celotnem trgu dela.

Izpopolnjevanje je dejavnost, s katero se širi in pogloblja že obstoječe znanje, spretnosti oziroma kompetence posameznika.

Usposabljanje na delovnem mestu poteka pri delodajalcih s pretežnim obsegom praktičnega usposabljanja. Izvaja se lahko tudi kot delovni preizkus.

Formalno izobraževanje pomeni vključitev v javno veljavni program za pridobitev javno veljavne izobrazbe.

V okviru ukrepa se bodo izvajali programi neformalnega in formalnega izobraževanja.

b. Nadomeščanje na delovnem mestu in delitev delovnega mesta

Ukrep je namenjen pridobivanju novih znanj in kompetenc oseb, ki so zaposlene pri delodajalcih ter večanju konkurenčnosti in prožnosti podjetij, ki usposablajo svoje zaposlene delavce.

Nadomeščanje na delovnem mestu se izvaja kot subvencioniranje popolne nadomestitve zaposlenega z brezposelno osebo. Delitev delovnega mesta se izvaja kot subvencioniranje delne nadomestitve zaposlenega z brezposelno osebo.

c. Spodbude za zaposlovanje

Spodbude za zaposlovanje so namenjene predvsem povečanju zaposlitvenih možnosti ranljivih skupin brezposelnih oseb. Spodbude za zaposlovanje se izvajajo v obliki subvencij za zaposlitev.

V okviru ukrepa se bosta izvajala naslednja programa: subvencije za zaposlitev in subvencije za zaposlitev – povračilo dela plače.

d. Kreiranje delovnih mest

Ukrep je namenjen spodbujanju delovne in socialne vključenosti ter izboljšanju usposobljenosti in delovnih veščin ranljivih skupin brezposelnih oseb. Izvaja se kot subvencioniranje začasnih zaposlitev in je lahko povezano z usposabljanjem. Izvaja se zlasti pri neprofitnih delodajalcih ali v javnem sektorju.

V okviru ukrepa se bosta izvajala naslednja programa: spodbujanje delovne in socialne vključenosti in socialno podjetništvo.

e. Spodbujanje samozaposlovanja

Ukrep spodbujanje samozaposlovanja je namenjen uresnitvi podjetniške ideje in ustvarjanju delovnih mest v mikro podjetjih, kot jih določa zakon, ki ureja gospodarske družbe in

spodbujanju opravljanja katerekoli samostojne dejavnosti. Izvaja se kot pomoč pri samozaposlitvi in subvencioniranje samozaposlitev.

V okviru ukrepa se bosta izvajala dva programa: pomoč pri samozaposlitvi in subvencije za samozaposlitev.

Za ukrepe APZ je, po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, država v letu 2011 namenila 115,1 milijona evrov¹², v letu 2012 pa načrtuje za to področje porabiti 104,2 milijona evrov¹³. Pristojno ministrstvo namerava v aktivnosti politike zaposlovanja leta 2012 vključiti 58.255 oseb¹⁴. Mladi so ciljna skupina, ki se prednostno vključuje v ukrepe APZ, predvsem na področju usposabljanja in izobraževanja ter spodbujanja zaposlovanja in samozaposlovanja. Po podatkih Programa ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007 – 2013 bo v območja z nadpovprečno stopnjo brezposelnosti, kamor sodi tudi občina Kočevje, namenjenih 70% sredstev programa APZ (*ibid.*: 20). Mladim bo namenjeno poklicno in zaposlitveno informiranje, svetovanje in motiviranje.

Program APZ za obdobje 2007 do 2013 nakaže možnosti, ki jih ponuja socialno podjetništvo, ki pa je usmerjeno v zaposlovanje starejših in dolgotrajno brezposelnih žensk preko programa javnih del (*ibid.*: 10) ter razvijanju novih delovnih mest v nevladnih organizacijah (*ibid.*: 15). Veljavni program ukrepov ne povezuje priložnosti za ustvarjanje novih zaposlitev s socialnim podjetništvom. Tudi zato, ker je bil Zakon o socialnem podjetništvu sprejet v prvi polovici leta 2011. Zato bi bilo smiselno pristojne institucije opozoriti na možnosti, ki jih za mlade ponuja socialno podjetništvo ter oblikovati prihodnji program ukrepov aktivne politike zaposlovanja na način, ki bo omogočal ustrezne spodbude.

V nadaljevanju naloge bom predstavila pojem socialnega podjetništva ter socialne ekonomije, posebnosti te oblike podjetništva ter zakonodajno ureditev področja v RS. V zaključku se bom osredotočila na obstoječe projekte socialnega podjetništva namenjene mladim.

---

¹² Vir: http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/12106/6790/.

¹³ Vir: http://www.eurydice.si/index.php?option=com_content&view=article&id=5105:vlada-sprejela-nart-za-izvajanje-ukrepov-aktivne-politike-zaposlovanja-za-leto-2012&catid=96:zadnje-novice&Itemid=342.

¹⁴ Vir: http://www.siol.net/novice/slovenija/2011/11/svetlik_za_ukrepe_aktivne_politike_zaposlovanja_v_letu_2012_102_milijona_evrov.aspx.

3. SOCIALNO PODJETNIŠTVO

Socialna država se je začela v Evropi razvijati po drugi svetovni vojni in dosegla dokončno obliko v šestdesetih letih. Na področju zagotavljanja kolektivnih dobrin in storitev je to pomenilo, da so se le te začele izvajati preko javnih servisov. S svetovno ekonomsko krizo in omejevanjem izdatkov za javne namene na eni strani ter zaradi nezadovoljstva uporabnikov nad storitvami v javnih servisih na drugi strani, je prišlo konec sedemdesetih let do začetka iskanja novih rešitev pri zadovoljevanju socialnih potreb ljudi. Kriza socialne države se je kazala kot kriza javnega sektorja, možne rešitve so se iskale v smeri zmanjšanja vloge države ter delnega prenašanja izvajanja storitev iz javnega na druge sektorje – pluralni sistem¹⁵.

Teoretično je koncept pluralizma blaginje naprej razvil Johnson (1987, v: Mesec 2006: 7). Razdelal ga je Pestoff (1991) s svojim blaginjskim trikotnikom, s katerim postavlja posamezne sektorje v medsebojni odnos. Blaginjski trikotnik sestavljajo trije koti. V zgornjem je država, v levem kotu trg, v desnem skupnost. Javni sektor pokriva država, zasebni pa skupnost in trg. Trg je prostor profita, država in skupnost pa ne profita. Formalni prostor je država in trg, neformalni prostor je skupnost. Na sredino trikotnika lahko uvrstimo neprofitno-prostovoljski sektor, zaradi svoje mešane narave.

Koncept mešane blaginje sta razvila Evers in Winterberg (1990, v: Mesec 2006: 7 – 8). Pozornost usmerjata predvsem na odnose in medsebojno učinkovanje sektorjev ter mešanja različnih načel in delovanja, različnih alokacijskih mehanizmov, različnih tipov dela itd. Menita, da je neprofitno-prostovoljski sektor najbolj mešan in v tem smislu najbolj inovativen sektor – vsebuje različne vrste organizacij, ki se pojavljajo na različnih točkah trikotnika. Nekatere so po svojem delovanju bliže javnim servisom, druge so bolj usmerjene na trg, tretje so bliže neformalnim oblika.

Evers (1990:162-171 v: Defourny, Pestoff (ur.) 2008) poimenuje neprofitno – prostovoljski sektor kot tretji sektor. Med tretji sektor, zaradi svoje mešane oblike, uvrščamo tudi socialno ekonomijo.

Izraz socialna ekonomija se je prvič pojavil v začetku 19. stoletja v Franciji. Vendar se je šele na začetku 20. stoletja začeli uporabljati za označevanje različnih subjektov, usmerjenih k izboljšanju kolektivnih delovnih pogojev in življenja ljudi. Ta koncept se zdaj v anglosaških

---

¹⁵ <http://www.zdruzenje-manager.si/storage/2651/SOCIALNA%20BLAGINJA%20NI%20NUJNO%20STRO%C4%B9%C2%A0EK.pdf>

državah uporablja tudi za označevanje proizvodnih izdelkov in izvajanja storitev, ki jih ne zagotavlja zgolj neprofitni sektor, ampak v nekaterih primerih tudi zasebna podjetja z delniškimi sporazumi, ki večino delničarjev silijo, da se strinjajo s socialnimi cilji, za katere se zavzema podjetje. Med ustanovami, ki pripadajo socialni ekonomiji, so združenja, zadruge, vzajemne ustanove, fundacije. To vrsto ekonomije bistveno usmerja delniško načelo, ki je v popolnem nasprotju s predstavo o delniškem kapitalizmu¹⁶.

Socialno ekonomijo lahko definiramo tudi kot organizacije in podjetja, katerih ustanovitelj ni država, ki proizvaja tržne in netržne proizvode in storitve, vendar so ustanovljene s socialnim ciljem, ki deluje po demokratičnem principu članov, uporabnikov in zaposlenih ter temeljijo na solidarnosti njenih članov in ne delijo dobička med ustanovitelje.

Evropska unija vidi socialno ekonomijo kot zelo bistveno komponento evropskega modela in kot zelo pomembno aktivnost v promoviranju socialne kohezije in demokracije¹⁷. Socialna ekonomija se je razvila v različnih državah različno, kljub temu pa imajo organizacijske oblike socialne ekonomije skupne karakteristike (Milošević *et al.* 2010: 12):

- ✓ prispevajo k bolj učinkoviti tržni konkurenci, a hkrati promovirajo princip solidarnosti in kohezije,
- ✓ zasledujejo primarni princip neodvisnosti od višine pozitivnega donosa na kapital, saj so ustanovljene s ciljem zadovoljevanja skupnih ali specifičnih potreb tistih, ki jih ustanavljajo ali skupin, katerim namenjajo svoje storitve,
- ✓ v splošnem upravljavski model temelji na vzajemnosti in solidarnosti ter deluje po načelu en član, en glas,
- ✓ izkazujejo veliko stopnjo prilagodljivosti in inovativnosti pri reševanju problemov,
- ✓ temeljijo na aktivnem članstvu in v veliki meri na združevanju dela zaposlenih in volonterskega dela članov.

V Sloveniji ima socialna ekonomija svoje korenine že v 13. in 14. stoletju, ko so se v srednjeveških mestih začele ustanavljati številne organizacije: obrtniški cehi, verske dobrodelne organizacije, razni skladi. Pomembno spodbudo za uveljavljanja načel, na katerih

---

¹⁶

http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/seminar_soc_podjet_oecd_porocilo.pdf

¹⁷ http://www.kajpami.si/index.php?option=com_content&task=view&id=158&Itemid=120

temelji socialna ekonomija, je pomenil prvi zakon o zadružništvu, ki je bil sprejet leta 1873. Zakon je na območju sedanje Slovenije spodbudil razvoj množičnega gibanja. Leta 1872 je bila ustanovljena prva kreditna zadruga v Ljutomeru, leta 1883 pa je bila v Celju ustanovljena tudi prva zadružna zveza - Zveza slovenskih posojilnic (Vesel 2010:16 V: Milošević 2010: 26). V obdobju pred drugo svetovno vojno v Sloveniji lahko govorimo o razvejani mreži socialne ekonomije, ki je vključevala razna združenja, zadruge, dobrodelne organizacije, sindikate, strokovne organizacije in zveze¹⁸.

Po drugi svetovni vojni je z uvedbo socialističnega družbenega sistema prišlo do prekinitve tradicije socialne ekonomije. Njeno vlogo je kar za približno 30 let prevzel javni sektor. Po letu 1974 je država zopet začela spodbujati razvoj organizacij civilne družbe. Zanimivo je, da je bilo povečanje organizacij socialne ekonomije (na primer združenj) v obdobju med letoma 1974 in 1985, in ne v devetdesetih letih, po spremembi družbeno političnega sistema. V času tranzicije v Sloveniji ni prišlo do spodbude države za razvoj civilne družbe. Sistem socialne varnosti je še vedno naravnani predvsem na zagotavljanje socialnih transferov, premalo je poudarka na ukrepih aktivne socialne vključenosti. Civilna družba dobiva svojo vlogo predvsem tam, kjer nastaja pomanjkanje pri zagotavljanju socialnih storitev (*ibid.*).

Ena od oblik socialne ekonomije je socialno podjetništvo. Socialna podjetja delujejo med javnim ter zasebnim sektorjem in zasledujejo socialne in okoljske cilje.

ZSocP¹⁹ definira socialno podjetništvo kot trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva ali trajno opravljanje drugih dejavnosti pod posebnimi pogoji zaposlovanja, s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu, pri čemer ustvarjanje dobička ni izključni niti glavni cilj opravljanja dejavnosti²⁰.

Socialno podjetništvo krepi družbeno solidarnost in kohezijo, spodbuja sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo, krepi inovativno sposobnost družbe za reševanje socialnih, gospodarskih,

---

¹⁸

http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CEkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.cnvos.si%2FUserFiles%2FFile%2FZagovornistvo%2FStrategija%2520ZSocP_osnutek_16_12_2011.doc&ei=1AvfT_Z_hoHiBILkncUK&usg=AFQjCNFR4WklqG1SxDIQ8h2IJWyTVrn7mg&sig2=0-Ae4ZIRrvbNeDtDtfApTg

¹⁹ Zakon o socialnem podjetništvu Uradni list RS, št. 20/2011.

²⁰ <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102703>

okoljskih in drugih problemov, zagotavlja dodatno ponudbo proizvodov in storitev, ki so v javnem interesu, razvija nove možnosti zaposlovanja, zagotavlja dodatna delovna mesta ter socialno integracijo in poklicno reintegracijo najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela (*ibid.*).

V socialno podjetništvo se vključujejo nepridobitne pravne osebe, ki so ustanovljene in poslujejo po spodaj naštetih načelih in zahtevah (v nadaljnjem besedilu: načela) in izkazujejo javno koristni in socialni značaj (*ibid.*):

- ✓ so ustanovljene na podlagi prostovoljne odločitve ustanoviteljev (avtonomna pobuda),
- ✓ namen ustanovitve ni izključno pridobivanje dobička (nepridobitni namen ustanovitve),
- ✓ so ustanovljene pretežno z namenom trajnega opravljanja dejavnosti socialnega podjetništva ali drugih dejavnosti z namenom zaposlovanja najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela, s čimer se dosega javni interes (opravljanje dejavnosti v javnem interesu),
- ✓ člani v njih delujejo prostovoljno (prostovoljnost delovanja),
- ✓ pri upravljanju so samostojne (neodvisnost),
- ✓ s proizvodnjo in prodajo proizvodov ali opravljanjem storitev na trgu pretežno poslujejo po tržnih zakonitostih (tržna naravnost),
- ✓ praviloma vključujejo prostovoljsko delo (vključevanje prostovoljskega dela),
- ✓ posamezni ustanovitelji ali lastniki pri odločanju nimajo prevladujočega vpliva, odločitve sprejemajo vsi člani po načelu en član – en glas, neodvisno od deleža vloženega kapitala (enakopravnost članstva);
- ✓ v odločanje vključujejo tudi deležnike (sodelovanje deležnikov pri upravljanju),
- ✓ premoženje, dobiček in presežke prihodkov nad odhodki uporabljajo za namene socialnega podjetništva in druge nepridobitne namene, delitev dobička ali presežkov prihodkov ni dopustna ali je skladno s tem zakonom omejena (neprofitnost delovanja),
- ✓ zagotavljajo preglednost finančnega poslovanja in notranje nadzorstvo nad materialnim in finančnim poslovanjem (preglednost poslovanja),
- ✓ trajno delujejo v korist svojih članov, uporabnikov in širše skupnosti (javno koristno delovanje).

Dejavnosti socialnega podjetništva se opravljajo na področjih (*ibid.*):

- ✓ socialnega varstva,
- ✓ družinskega varstva,
- ✓ varstva invalidov,
- ✓ znanosti, raziskovanja, izobraževanja in vzgoje,
- ✓ zagotavljanja in organiziranja mladinskega dela,
- ✓ varstva in promocije zdravja,
- ✓ zagotavljanja socialne vključenosti, spodbujanja zaposlovanja in poklicnega usposabljanja oseb, ki so brezposelne ali jim grozi brezposelnost,
- ✓ posredovanja zaposlitve osebam iz 6. člena Zakona o socialnem podjetništvu, vključno z dejavnostjo zagotavljanja dela takšnih delavcev drugemu delodajalcu,
- ✓ ekološke proizvodnje hrane,
- ✓ ohranjanja narave, urejanja in varstva okolja in zaščite živali,
- ✓ spodbujanja uporabe obnovljivih virov energije in razvoja zelene ekonomije,
- ✓ turizma za osebe, ki jim življenjske razmere onemogočajo ali ovirajo dostop do turističnih storitev, na način, ki spoštuje vrednote trajnosti, dostopnosti in solidarnosti (socialni turizem),
- ✓ trgovine za socialno ogrožene osebe (socialna trgovina) ter trgovine, ki zagotavlja prodajo proizvodov majhnih proizvajalcev iz gospodarsko najbolj nerazvitih okolij na temelju etičnih, preglednih in enakopravnih poslovnih razmerij med proizvajalci in trgovcem, usmerjenih predvsem v zagotavljanje možnosti pravičnega plačila proizvajalcev in s tem njihovega preživetja (pravična trgovina) ter trgovine s storitvami in proizvodi iz dejavnosti socialnega podjetništva,
- ✓ kulture, tehnične kulture in ohranjanja kulturne, tehnične in naravne dediščine,
- ✓ amaterskega športa in telesne kulture, katere namen je rekreacija in socializacija,
- ✓ reševanja in zaščite,
- ✓ spodbujanja razvoja lokalnih skupnosti,
- ✓ podpornih storitev za socialna podjetja.

S posebnimi zakoni se lahko opredelijo tudi druga področja dejavnosti socialnega podjetništva.

Socialno podjetništvo vključuje tudi opravljanje drugih dejavnosti, če se opravljajo z namenom zaposlovanja najbolj ranljivih skupin, in sicer na podlagi Uredbe Komisije (ES) št. 800/2008 z dne 6. avgusta 2008 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči. Gre za prikrajšane delavce, resno prikrajšane delavce in invalide, zlasti pa (*ibid*):

- ✓ invalidov, katerih invalidnost je ugotovljena z odločbo pristojnega organa;
- ✓ brezposelnih oseb, pri katerih so z odločbo pristojnega organa ugotovljene trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni in imajo zato bistveno manjše možnosti, da se zaposlijo ali ohranijo zaposlitev ali v zaposlitvi napredujejo;
- ✓ brezposelnih oseb, če so brez zaposlitve zadnjih 24 mesecev ali več (v nadaljnjem besedilu: dolgotrajno brezposelne osebe);
- ✓ brezposelnih oseb, ki so na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: zavod) prijavljeni več kot šest mesecev in jim je po zaključku izobraževanja to prva zaposlitev ali so po dokončanem univerzitetnem, visokošolskem ali višješolskem strokovnem izobraževanju zaključili pripravništvo ali jim je prenehal status mladega raziskovalca (v nadaljnjem besedilu: iskalci prve zaposlitve);
- ✓ brezposelnih oseb;
- ✓ nad 55 let starosti;
- ✓ pripadnikov romske skupnosti;
- ✓ mladoletnih oseb brez zaključenega osnovnega ali nižjega poklicnega izobraževanja;
- ✓ oseb, ki več kot šest mesecev niso imele redno plačane zaposlitve in še ni preteklo eno leto od prestane kazni zapor, oziroma so v času pogojnega odpusta, so begunci, vključeni v programe integracije ali so osebe v programu ali v dveh letih po zaključku programa zdravljenja odvisnosti od alkohola ali drog ali so brezdomci, (v nadaljnjem besedilu: težje zaposeljive osebe).

Področje socialnega podjetništva je v Sloveniji še vedno slabo raziskano, vendar vedno bolj prepoznavno. Kar vemo o njem, temelji večinoma na študijah primerov ali na zelo malih lokalno omejenih vzorcih (Rebernik *et al.* 2009: 119). Večidel izkušenj in znanj s tega področja zato črpamo iz tujih praks, predvsem sosednje Italije in Avstrije, ki imajo dolgo tradicijo socialnega podjetništva.

V Evropi se v zadnjih letih pomen in število teh podjetij precej povečuje. Po podatkih je v tem sektorju zaposlene deset odstotkov vse delovne sile. Prednjači Italija, kjer je v socialnih podjetjih zaposlenih okrog 350.000 delavcev, ki opravljajo storitve za pet milijonov uporabnikov in ustvarijo deset milijard evrov prihodkov. Med bolj znanimi sta potrošniška zadruga Coop, ki velja za največjo verigo supermarketov v Italiji in jo dobro poznajo tudi številni slovenski kupci, ki kupujejo v zamejstvu. Coop zaposluje skoraj 56.000 ljudi in ima letni dobiček dobrih 11 milijard evrov. Drugo uspešno socialno podjetje pri sosedih je Banco Etico, banka, ki temelji na ideji o bolj preglednem in odgovornem menedžmentu finančnih virov. Hitro se razvijajo tudi Britanci, kjer deluje okrog 60.000 socialnih podjetij, ki jim uspešno promocijo delajo številni znani filantropi in slavne osebnosti, med njimi kuhar Jamie Oliver. Eden najuspešnejših evropskih projektov na tem področju je združni stanovanjski projekt Hammarby Sjöstad v Stockholmu, ki ga je financirala lokalna skupnost. Gre za najsodobnejše ekološko urbano naselje, ki 50 odstotkov energije, ki jo potrebuje, proizvede samo. V naselju je tudi nekaj posebej opremljenih stanovanj za ljudi s posebnimi potrebami²¹.

Tudi v Sloveniji najdemo projekte, ki ustrezajo zakonski definiciji socialnega podjetništva. Mednje sodijo:

- ✓ Pravična trgovina 3 Muhe. Je prva pravična trgovina v Sloveniji. Prodaja izključno izdelke proizvedene, pridelane oziroma narejene v sistemu pravične trgovine. Kupcem s pestro izbiro blaga ponuja konkretno možnost za uveljavljanje bolj humanih in trajnostno bolj smiselnih načinov posredovanja izdelkov, združujejo kupce, prostovoljce in druge posameznike v navdihujočem spreminjanju sveta na bolje²².
- ✓ Tehnološki center za aplikativno tehnologijo (projekt: Center ponovne uporabe). EKO - TCE Tehnološki center za aplikativno ekologijo d.o.o. je novoustanovljeno podjetje z namenom krepitve razvojne funkcionalnosti regionalnega in nacionalnega okolja, izboljšanja ravnanja z okoljem in odpadki kot resursi, zniževanja brezposelnosti in

---

²¹ <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/usmerjenost-le-v-takoj sen-dobicek-med-ljudmi-ustvarja-nezadovoljstvo/230817>.

²² <http://www.3muhe.si/>

povečanja okoljskega razvoja. Dejavnosti varstva okolja bodo imele poudarek na prednostnem povečevanju razvojne funkcionalnosti obnovljivega lokalnega okoljskega kapitala²³.

- ✓ Društvo Kralji ulice (projekt: Stara roba nova raba). Posredovalnica rabljenih predmetov (v tujini znana pod imenom Thrift Store) je oblika socialnega podjetništva, ki ga vodijo humanitarne organizacije z namenom socialnega vključevanja. Osnovna značilnost tovrstnih podjetij je nuditi zaposlitev ter možnost vključitve na odprti trg delovne sile težje zaposljivim osebam ter posledično zmanjšanje socialne marginalnosti. Z zaposlovanjem v socialnem podjetju se omogoča reintegracija socialno izključenih skupin, tako v polje plačanega dela, kot tudi v širšo družbo. V posredovalnici se po nizkih cenah prodajajo rabljene ali odvečne stvari, ki jih donirajo posamezniki ali podjetja. Denar od prodanih predmetov se uporabi v skladu z osnovnimi cilji ustanovitve (socialna integracija marginaliziranih skupin, razvoj humanitarne dejavnosti, ekološki cilji). Osnovno področje delovanja humanitarne posredovalnice je, poleg socialnega, tudi ekološko področje, saj gre za ponovno uporabo predmetov, ki jih nekateri ne rabijo več in bi jih zavrgli, drugim pa lahko pridejo prav²⁴.

Primerjava Slovenije s sosednjimi državami, predvsem z Avstrijo in Italijo, je pokazala, da ima Slovenija relativno razvit obseg socialne ekonomije, vendar je dostopen predvsem hendikepiranim ter drugim ciljnim skupinam, kot so osebe, ki imajo težave z odvisnostjo od nedovoljenih drog. Gre za t.i. osipnike – mlade, ki niso uspešno končali šolanja, za dolgotrajno brezposelne, starejše brezposelne, prosilce za azil, begunce, za osebe po prestani zaporni kazni. Drugi imajo bistveno slabše možnosti za vključevanje v socialno podjetništvo. To dejstvo dodatno poslabša slabo razvita podporni mreža za najbolj ranljive in izključene skupine na trgu dela in v družbi²⁵.

---

²³ <http://www.eko-tce.eu/o-nas/kdo-smo.html>

²⁴ <http://www.kraljiulice.org/kaj-delamo/stara-roba-nova-raba/>

²⁵ <http://www.delo.si/druzba/delova-borza-dela/zgledi-socialnega-podjetnistva-iz-tujine.html>

Raziskave s področja socialnega podjetništva so nakazale možne prednosti in slabosti socialnega podjetništva v Sloveniji²⁶. Slabosti se kažejo predvsem v nepovezanosti politike zaposlovanja z lokalnim okoljem. Obstoječe podporne mreže so medsebojno slabo povezane in premalo usmerjene v prepoznavanje priložnosti za razvoj socialnega podjetništva. Ni nosilne institucije za spodbujanje socialnega podjetništva. Škodi tudi pomanjkanje razumevanja socialnega podjetništva. Tako na nacionalni kot na regionalni ravni se čuti pomanjkanje podjetniškega pristopa pri razvoju iniciativ. Prednosti socialnega podjetništva so v tem, da so cilji razvojnih politik naklonjeni razvoju socialnega podjetništva. Poznamo ukrepe oz. spodbude za vključevanje oz. zaposlovanje ciljnih skupin invalidov in težje zaposljivih brezposelnih oseb, registriranih pri ZRSZ. Zakonodaja omogoča pridobitev koncesij za razvoj socialnih storitev in podpore razvoja podjetništva. Znane so podporne organizacije, ki spodbujajo razvoj socialnega podjetništva, obstajajo številne iniciative v lokalnih okoljih, poznamo strategije, programe in dobre prakse spodbujanja socialnega podjetništva v državah članicah EU.

3.1. Strateško načrtovanje za socialno podjetništvo

Del diplomske naloge je tudi strateški načrt socialnega podjetništva, ki je nastal kot rezultat dela fokusne skupine. V nadaljevanju predstavim pojem in namen strateškega načrtovanja.

Podjetništvo je na strateški ravni v grobem sestavljeno iz štirih osnovnih faz, in sicer iz: načrtovanja in angažiranja, organiziranja virov, vodenja in spremljanja napredka poslovanja in iz nadziranja²⁷. Za namen naloge se bom osredotočila na prvo fazo.

Načrtovanje z drugo besedo imenujemo tudi planiranje. Če pogledamo strokovno definicijo: gre za zavestno uravnavani delovni proces, ki je sestavljen iz zamišljenega rezultata in procesa dela. Torej razmisliti vnaprej in predlagati ukrepe, ki bodo pripeljali do določenega cilja²⁸.

Načrtovanje poslovnih odločitev spremlja podjetnika ves čas poslovanja, pričanja se s poslovnim načrtom za novo poslovno zamisel, nadaljuje z načrtovanjem poslovanja.

---

²⁶ http://www.kajpami.si/index.php?option=com_content&task=view&id=158&Itemid=120

²⁷ <http://www.blazkos.com/poslovno-nacrtovanje.php>

²⁸ <http://www.blazkos.com/poslovno-nacrtovanje.php>

Podjetnik, ki še nima veliko izkušenj in se loteva prvega samostojnega podjetja, potrebuje poslovni oziroma strateški načrt zato, da bo ocenil ali ima poslovno zamisel, s katero lahko uspe (Glas 2005: 41).

Strateško načrtovanje je sistematičen proces. Z njim se organizacija strinja in skozi ta proces oblikuje zavezo med ključnimi deležniki o nujnih prioritetah, ki izhajajo iz poslanstva in se odzivajo na okolje. Strateško načrtovanje vodi pridobivanje in alokacijo virov za doseganje zastavljenih prioritet (Alison in Kaye 2005: 1).

Elementi strateškega načrta so²⁹:

- ✓ Izhodišča in pristop za oblikovanje strateškega načrta
Opišemo nastanek in razvoj podjetja. Ter opišemo izhodišča in pristope, ki smo jih uporabili za oblikovanje strateškega načrta.
- ✓ Poslanstvo, vizija, vrednote in strateške usmeritve
Opišemo poslanstvo, vizijo ter predstavimo vrednote podjetja. Postavimo si strateške cilje.
- ✓ Analiza okolja (SWOT analiza)
Raziščemo notranje in zunanje okolje, prednosti, slabosti, možnosti, nevarnosti.
- ✓ Procesni pristop in strateški cilji
Oblikujemo (snovanje) strategije za posamezne strateške cilje. Pripravimo letni načrt, postavimo si letne cilje na osnovi vizije ter strategije, kako bomo letne cilje uresničili (operativno načrtovanje).
- ✓ Finančni okvir strateškega načrta
Načrtovanje financiranja letnega načrta in predstavitev načrtovanih finančnih rezultatov.
- ✓ Promocija strateškega načrta
Predstavitev ključnih vsebin strateškega načrta vsem udeležnim stranem.
- ✓ Pregled in posodabljanje strateškega načrta
Pregledovanje in osvajanje strategij, dopolnjevanje vizije podjetja, uvajanje in uresničevanje strategij, ocenjevanje uspešnosti in proces načrtovanja nadaljnjih korakov.

---

²⁹ http://www.fis.unm.si/media/pdf/strateski_nacrt2009_2013.pdf

V različnih literaturah najdemo različne različice elementov strateškega načrtovanja.

Ključ do uspešnega načrta, ki je uresničljiv in predstavlja vodilo za delo organizacije, leži predvsem v fokusu na najbolj perečih vprašanjih tekom priprave strateškega načrta, kritični distanci do obstoječih spoznanj in sposobnosti prevpraševanja statusa quo ter oblikovanju pisnega dokumenta, ki mora biti del letnega operativnega načrta (Alison in Kaye 2005: 5)

Naše načrtovanje socialnega podjetja je potekalo po prej opisanem modelu strateškega načrtovanja, pri čemer smo izhajali iz temeljne razlike med strateškim in poslovnim načrtovanjem, medtem ko se poslovno načrtovanje usmerja na posamezne cilje in naslavlja potencialne investitorje ter vsebuje relativno natančen večletni finančni načrt. Strateški načrt je širši dokument, ki govori o usmeritvah in viziji razvoja organizacije v nekem srednjeročnem obdobju (povzeto po *ibid.*: 8).

II. EMPIRIČNI DEL

4. DRUŽBENI POLOŽAJ OBČINE KOČEVJE

Ničkolikokrat sem doživela, da je bila moja prva reakcija oziroma odgovor na vprašanje znancev »Od kod si?« malce smešen in v stilu: ».. tam, kjer so doma medvedi«. Ljudje iz Kočevja se na podobna vprašanja radi pošalimo in odgovorimo hudomušno: »Iz dežele medvedov.« Na ta način želimo povedati, da smo nekako bogu za hrbtom, skoraj pozabljeni v neokrnjeni naravi, brez industrije, sami s kopico številnih težav. Na številnih področjih.

Kočevska leži med Loško in Ribniško dolino na severu, Belo Krajino na vzhodu ter Kolpo in Čabranko na jugu. Zavzema površino 555,4 km² površine, v 74 naseljih živi 16.558 prebivalcev (<http://www.kocevje.si/obcina-kocevje>).

Kočevska pokrajina spada med najbolj naravno ohranjene predele Slovenije in tudi Srednje Evrope. 90% pokrajine pokrivajo gozdovi (<http://www.kocevje.si/obcina-kocevje>).

Občina Kočevje je del statistične regije jugovzhodna Slovenija. Meri 555 km². Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na 1. mesto (<http://www.stat.si/obcinevstevilkah/Vsebina.aspx?leto=2011&id=65>).

Statistični podatki za leto 2009 kažejo o tej občini naslednjo sliko (<http://www.stat.si/obcinevstevilkah/Vsebina.aspx?leto=2011&id=65>):

- Približno 16.700 prebivalcev in se po številu prebivalcev med slovenskimi občinami uvrstila na 28. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živelo povprečno 30 prebivalcev.
- Med osebami v starosti med 15. in 64. let (tj. med delovno sposobnim prebivalstvom) je bilo približno 55 % zaposlenih ali samozaposlenih oseb (tj. delovno aktivnih), kar je manj od slovenskega povprečja (61 %).
- Med aktivnim prebivalstvom občine je bilo v povprečju 16,5 % registriranih brezposelnih oseb, to je več od povprečja v državi (9,1 %).
- Povprečna mesečna plača na osebo, zaposleno pri pravnih osebah, je bila v tej občini v bruto znesku za približno 17 % nižja od letnega povprečja mesečnih plač v Sloveniji, v neto znesku pa za približno 15 %.

- Vsak 12. prebivalec občine je bil prejemnik vsaj ene denarne socialne pomoči. Za celotno Slovenijo je veljalo, da je bil vsak 23. prebivalec prejemnik vsaj ene denarne socialne pomoči.

Tabela 4.1 : Kazalniki za občino Kočevje 2009

Kazalniki za občino Kočevje 2009	Občina	Slovenija
Gostota prebivalstva (preb/km ²)	30	101
Vključenost otrok v vrtce (% med vsemi otroki, starimi 1-5)	72	72
Število študentov (na 1.000 prebivalcev)	43	56
Število diplomantov (na 1.000 prebivalcev)	8	9
Povprečna mesečna bruto plača (indeks, SI=100)	83	100
Povprečna mesečna neto plača (indeks, SI=100)	85	100
Bruto investicije v nova osnovna sredstva (EUR na prebivalca)	883	2.564
Stopnja registrirane brezposelnosti (%)	16,5	9,1
Stopnja delovne aktivnosti (%)	55,1	60,5
Prejemniki denarnih socialnih pomoči (na 1.000 prebivalcev)	81,9	42,8

Zgodovina in razvoj temu delu Slovenije nista prizanašala, še vedno si želimo najnujnejše in osnovo za nadaljnji razvoj, in sicer za prometno infrastrukturo.

Iz podatkov lahko razberemo, da je stanje vse prej kot dobro. Zgornji podatki o brezposelnosti so sicer iz leta 2009, vendar se problem brezposelnost iz leta v leto le še povečuje, kar je moč razbrati tudi iz podatkov Zavoda RS za zaposlovanje³⁰:

Tabela 4.2: Brezposelnost v Kočevju za leto 2010 in 2011

Leto	Starost od 18 do 24 let	Starost od 25 do 29 let	Skupaj
December 2010	205 oseb	227 oseb	1.387 oseb
December 2011	210 oseb	230 oseb	1.520 oseb
Marec 2012	214 oseb	234 oseb	1.562 oseb

³⁰ http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost.

Raziskava je pokazala, da so ljudje vedno bolj črnogledi, saj ne verjamejo v izboljšanje. Predvsem mladi, ki jim je dana ta možnost, »bežijo« iz Kočevja. Sama vidim možnost za zmanjšanje brezposelnosti v socialnem podjetništvu, ki je prijaznejše do ljudi, skupnosti in okolja, saj ne temelji na izkoriščanju ljudi.

Kot sem že pojasnila v prvem delu naloge, se bom v nadaljevanju osredotočila predvsem na možnosti zaposlovanja mladih, saj vidim v socialnem podjetništvu pomemben izziv, ki lahko mladim ponudi možnost izhoda iz brezposelnosti.

5. RAZISKOVALNI PROBLEM IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Brezposelnost se je v jugovzhodni regiji, kamor spada tudi Kočevje, v zadnjem letu (primerjava januar 2012 in januar 2011) povečala za 11,2 %. Konec januarja 2012 je bilo 8.477 registriranih brezposelnih oseb. Stopnja registrirane brezposelnosti je bila novembra 2011 že nekoliko nad državnim povprečjem³¹, in sicer 12,0 %.

Ob spodbudi socialnega delavca na učni bazi, kjer sem opravljala obvezno študijsko prakso, sem se odločila, da raziščem, kakšne so možnosti oziroma kako bi izboljšali možnosti za zaposlitev mladih. V mislih sem imela socialno podjetništvo, ki ga doživljam kot priložnost za mlade.

Udejanjila sem prvotna zamisel in ugotovila, kako gledajo zaposleni v institucijah in brezposelni mladi na brezposelnost mladih. Dobila sem odgovore na vprašanja ali poznajo socialno podjetništvo in ali menijo, da bi socialno podjetništvo lahko vplivalo na zmanjševanje stopnje brezposelnosti mladih v Kočevju.

Po opravljeni raziskavi sem na željo treh brezposelnih mladih oblikovala delovno skupino, ki je začela načrtovati socialno podjetje. V diplomsko nalogo bom vključila tudi dejanski načrt za socialno podjetje.

Predmet moje raziskave so bile institucije, ki naj bi odgovorile na ključna vprašanja, pomembna za mojo nalogo in brezposelni mladi, ki sem jim postavila podobna vprašanja.

a. Institucije (Občina Kočevje, CSD Kočevje, Zavod za zaposlovanje RS Kočevje)

✓ Kakšno razsežnost pojava brezposelnosti mladih zaznavajo institucije?

---

³¹ http://www.ess.gov.si/_files/377/Trg_dela_Jugovzhodna_Slovenija.pdf

- ✓ Kje so vzroki za brezposelnost mladih in kakšne so posledice brezposelnosti mladih?
- ✓ Kakšen vpliv imajo institucije pri razreševanju brezposelnosti?
- ✓ Ali vidijo rešitev v socialnem podjetništvu?

b. Brezposelni mladi (uporabniki)

- ✓ Kje vidijo vzroke za brezposelnost? Od katerih institucij so pričakovali pomoč pri razreševanju brezposelnosti?
- ✓ Ali so jim institucije, od katerih so pričakovali pomoč, tudi nudile pomoč in kakšna je bila? Zanimalo me je, kaj so sami naredili (če sploh kaj so), da bi čim prej prišli do dela?
- ✓ Ali so že slišali za socialno podjetništvo in ali so pripravljeni sodelovati v načrtovanju in izpeljavi projekta socialnega podjetja?

6. VRSTA RAZISKAVE, MERSKI INSTRUMENTI

Raziskava je bila kvalitativna. Za institucije sem uporabila pol strukturiran intervju, vprašanja so bila vnaprej pripravljena in sem se jih držala, če pa nisem razumela odgovora, sem želela razlago. Za uporabnike sem uporabila fokusno skupino, v katero se je vključilo šest brezposelnih mladih.

Za polstrukturirane intervjuje sem se odločila, ker omogočajo primerjavo in povezavo med različnimi respondenti, hkrati pa omogočajo določeno svobodo, da svoja vprašanja poglobimo, če naletimo na zanimive ali nejasne odgovore.

Za fokusno skupino sem se odločila na predlog mentorice in zato, da bom lahko v skupini razložila, kaj pomeni socialno podjetništvo, ki v Kočevju kot takšno ni prepoznano niti s strani lokalne skupnosti niti s strani brezposelnih mladih. Pri metodi dela s fokusno skupino me je navdušila izmenjava mnenj med mladimi in možnosti za oblikovanje odkrite kakovostne diskusije, ki jo ta metoda lepo omogočila.

6.1. Viri podatkov

Pri pol strukturiranem intervjuju z institucijami sem se navezovala na tri sklope vprašanja, in sicer:

1. sklop: Kakšno razsežnost pojava brezposelnosti mladih zaznavajo institucije in kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih ter kakšne so posledice brezposelnosti mladih?
2. sklop: Kakšen vpliv imajo institucije pri razreševanju brezposelnosti?
3. sklop: Ali vidijo zaposleni v institucijah eno od možnih rešitev tudi v socialnem podjetništvu?

V okviru fokusne skupine sem si pomagala s tremi sklopi opornih točk:

1. sklop: VZROKI - Kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih, od katerih institucij so pričakovali največ pri razreševanju problema lastne brezposelnosti?
2. sklop: VIRI POMOČI - Ali so jim institucije, od katerih so pričakovali pomoč, to tudi zagotovile? Kakšna je bila pomoč? Kaj so sami naredili, da bi se njihova brezposelnost (končala) razrešila?
3. sklop: POZNAVANJE SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA - Ali mladi poznajo socialno podjetništvo in ali bi bili pripravljeni sodelovati v načrtovanju in izpeljavi projekta socialnega podjetja?

6.2. Populacija in vzorčenje

Populacija, ki je bila vključena v raziskavo, so bili brezposelni mladi med 18. in 26. letom starosti in zaposleni v treh institucijah, pomembnih pri razreševanju problematike brezposelnosti mladih (Zavod za zaposlovanje RS Kočevje, Občina Kočevje in CSD Kočevje).

Moj vzorec so bili brezposelni mladi (tri ženske in trije moški) in predstavniki institucij. Vzorec je namenski, saj sem preučevala le nekaj enot, tipičnih predstavnikov določene populacije.

Intervju sem opravila s podžupanjo občine Kočevje, s strokovnim delavcem in direktorico CSD Kočevje, načrtovala sem izvedbo intervjuja z vodjo Urada za delo za območje Grosuplje, Ribnica in Kočevje, ki pa je sodelovanje v raziskavi zaradi subjektivnih razlogov zavrnila. Na CSD Kočevje sem opravila dva intervjuja, saj sem le tukaj imela to možnost.

Zanimalo me je ali se bo pogled direktorice (ki je tudi socialna delavka) razlikoval od strokovnega delavca centra za socialno delo (kako subjektivno mnenje vpliva na pogled).

Fokusno skupino sem izbrala zaradi že omenjenih razlogov. V fokusni skupini so po naključju sodelovali trije moški in tri ženske. Pri sestavljanju fokusne skupine mi je pomagalo Društvo varnega zavetja Kočevje.

6.3. Zbiranje podatkov

Podatke sem začela zbirati z ustanovitvijo fokusne skupine, ki jo je sestavljalo šest brezposelnih mladih med 18. in 26. letom starosti (18 let, 19 let, 20 let, 22 let, 23 let in 26 let). V ponedeljek, 26. 3. 2012, smo imeli prvo srečanje. Na njem smo se spoznali in opravili intervju. V oporo sem imela deset točk. Intervju je bil nestrukturiran, potekal je kot pogovor med udeleženci skupine o temi brezposelnosti in o institucijah. V razpravi so vsi sodelovali aktivno, izrazito je bil prisoten pesimizem glede možnosti zaposlovanja. S pomočjo powerpoint projekcije (na primeru medgeneracijske hiše varnega zavetja) sem zbranim predstavila socialno podjetništvo in jih vprašala ali so pripravljeni sodelovati pri ustanovitvi takšnega podjetja. Ena od udeleženk je pri predstavitvi zelo sodelovala. Vabilu, naj mi pomaga pri nadaljnjem predstavljanju (jaz iz socialnega zornega kota, ona iz ekonomskega zornega kota), se je z veseljem odzvala. Trojici, ki ni bila zainteresirana za sodelovanje pri ustanovitvi socialnega podjetja, sem se zahvalila za sodelovanje. Trije, ki jih je ustanovitev zanimala, so predlagali, naj s srečanji nadaljujemo. Na šestih srečanjih smo premlevali ideje in naredili načrt za ustanovitev. Srečanja še potekajo in upamo, da ne bo ostalo samo pri načrtu za ustanovitev. Zaradi časovnih in drugih omejitev diplomska naloga vsebuje le načrt ustanovitve. Vsi vključeni smo zelo optimistični in verjamemo, da bomo uspeli.

Zahvaljujem se Društvu varnega zavetja Kočevje, ki nam je omogočilo prostore, v katerih potekajo srečanja naše delovne skupine.

28.3.2012 sem obiskala občino Kočevje in Zavod RS za zaposlovanje (v nadaljevanju ZZRS), območno enoto Kočevje. Na občini je intervjuvanka določila datum najinega srečanja (10.4.2012), na ZZRS, OE Kočevje, so me usmerili na vodjo urada za delo za območje Grosuplje, Ribnica, Kočevje. Z vodjo sva se dogovorili, da bova intervju opravili do konca aprila. Zahtevala je vprašanja v naprej, in sicer po elektronski pošti, kar sem storila. Odgovor sem prejela po elektronski pošti 15. 4. 2012. V njem je vodja zapisala, da bi odgovarjanje

predstavljalo za organizacijo obremenitev. Obljubila je, da bo sporočila ali bo ZRSZ sodeloval in na kakšen način. Odgovora nisem prejela več kot dva tedna. Poizkušala sem uporabiti druge poti, predvsem svoje socialno omrežje. Navzlic temu do odgovorov nisem prišla. Zato diplomska naloga ne vsebuje odgovorov ZZRS, čepravno bi bili za rezultate raziskave zanimivi. Negativen odziv enega izmed ključnih akterjev v raziskavi je v meni sprožil nekaj dilem. Razmišljala sem celo o tem, da bi spremenila temo diplomske naloge. Ugotovila sem, da je potrebno negativne odzive v raziskovanju predvideti in najti nove načine za pridobitev uporabnih rezultatov. Odziv ZZRS v Kočevju je nakazal dva možna vzroka. Prvi je vezan na morebitno preobremenjenost zaposlenih na zavodu, drugi morda opozarja, kako nekatere institucije sodelujejo z uporabniki.

V petek, 30. 3. 2012, sem obiskala CSD Kočevje. Takoj sem v sproščenem vzdušje opravila intervjuja, in sicer z direktorico CSD in s socialnim delavcem, ki je prispeval idejo za pričujočo diplomsko nalogo.

V torek, 10. 4. 2012, sem opravila intervju na občini Kočevje. Na vprašanja je odgovarjala podžupanja. Dobila sem dober občutek, da je o problemu brezposelnosti in realnih možnostih razvoja socialnega podjetništva predstavila dejansko sliko.

Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem kvalitativno analizirala, in sicer tako, da sem izdelala dve poskusni teoriji: eno za institucije, drugo za uporabnike.

S predstavniki institucij (strokovni delavec, direktorica CSD Kočevje in podžupanja) sem izvedla tri intervjuje. Uredila sem izhodiščno besedilo, podčrtala izjave, ki se nanašajo na razsežnost, vzroke in posledice pojava brezposelnosti mladih, in na vpliv institucij pri razreševanju problema brezposelnosti. Podobno sem naredila pri njihovih mnenjih o priložnostih, ki jih prinaša socialno podjetništvo (določitev enot kodiranja).

Za vsak sklop posebej sem pojmovno poimenovala enote kodiranja po principi odprtega kodiranja, po čemer sem sorodne pojme združila v kategorije (izbor relevantnih pojmov in kategorij) ter jih definirala. Na podlagi vseh treh sklopov kategorij sem formulirala prvo poskusno teorijo.

Z mladimi brezposelnimi sem izvedla fokusno skupino. Uredila sem izhodiščno besedilo, podčrtala izjave, ki se nanašajo na vzroke brezposelnosti. Podobno pri vprašanju, od katerih institucij so pričakovali pomoč, in ali so jim institucije nudile pomoč. Tudi pri meni pomembnem vprašanju: kaj so naredili sami, da bi čimprej prišli do zaposlitve in ali so pripravljeni sodelovati v projektu socialnega podjetništva (določitev enot kodiranja), sem ravnala podobno. Vsak sklop posebej sem pojmovno poimenovala enote kodiranja (odprto kodiranje), za tem sem sorodne pojme združila v kategorije in definirala kategorije. Iz treh sklopov sem formulirala drugo poskusno teorijo.

Na podlagi izražene želje treh udeležencev fokusne skupine smo skupaj izdelali načrt za socialno podjetje. Predstavljen je v naslednjem poglavju.

7. REZULATI IN RAZPRAVA

V tem poglavju bom predstavila dve poskusni teoriji. Prvo za institucije, drugo za brezposelne mlade med 18. in 26. letom starosti. Za poskusni teoriji sem se odločila zato, da bi problem brezposelnosti predstavila iz različnih zornih kotov in s tem pokazala njegovo kompleksnost. Kljub kompleksnosti problema brezposelnosti pa se kažejo možnosti za spremembo na bolje v socialnem podjetništvu.

7.1. Poskusni teoriji

Poskusna teorija za institucije:

Institucije zaznavajo problem brezposelnosti mladih v Kočevju, razloge zanjo pa pripisujejo nastali gospodarski krizi ter nizki izobrazbeni strukturi mladih. Brezposelne mlade osebe so osebe, ki so prijavljene na zavodu za zaposlovanje in pogosto prejemajo denarne socialne prejemke (redna in izredna denarna socialna pomoč) na pristojnem CSD-ju. V raziskavo sem zajela mlade v starosti med 18. in 26. letom starosti. Vprašanja sem oblikovala na podlagi problematike, s katero se srečuje ta ciljna skupina. Institucije imajo delni vpliv na razreševanje brezposelnosti mladih prek aktivne politike zaposlovanja in denarnih socialnih prejemkov, ki pa po njihovem mnenju ne predstavljajo dolgoročne rešitve problema. Nekateri mladi postanejo sprijaznjeni z danimi razmerami in negotovim finančnim položajem, ki je odvisen od denarnih socialnih pomoči. Zaradi spleta okoliščin denarno socialno pomoč razumejo kot dolgotrajno rešitev svojega socialnega položaja, zaradi negativnih izkušenj pri iskanju zaposlitve pa postopno postanejo pasivni iskalci zaposlitve, kar privede v dolgotrajno

brezposelnost in posledično dolgotrajno socialno izključenost iz trga dela in družbe. Institucije vidijo rešitev v interdisciplinarnih strokovnih pristopih, ki naj bi potekali na ta način, da se več različnih strokovnjakov (psiholog, socialni delavec centra za socialno delo, (socialni) delavec ZZRS, predstavnik Rdečega Križa, Karitasa – delavci, ki se jih dotika problem) zbere in skupaj z uporabnikom aktivno rešuje nastalo situacijo. Med strokovnjake štejejo tudi zaposlene v nevladnih organizacijah in uporabnike, ki so predvsem eksperti iz izkušenj in so, kot primarna ciljna skupina navedenih organizacij, najpomembnejši deležniki v tem procesu. V povezovanju med vladnimi in nevladnimi organizacijami vidijo tudi možnost za razvoj socialnega podjetništva v Kočevju.

Poskusna teorija za brezposelne mlade med 18. in 26. letom:

Brezposelni mladi vidijo vzroke za lastno brezposelnost v preveliki svobodi delodajalcev, ki pogosto ne izbirajo na podlagi kompetentnosti, temveč na podlagi poznanstev. Drugi vzrok prepoznajo v nesorazmerju med ponudbo delovnih mest in povpraševanjem. Brezposelni si želijo zaposlitve, vendar so možnosti, da jo resnično dobijo, izjemno majhne. V procesu iskanja zaposlitve so deležni zavrnitev in negativnih izkušenj, kot je občutek neenake obravnave ter premajhna odzivnost pristojnih institucij, predvsem zavoda. Mladi menijo, da ostajajo sami s problemom brezposelnosti in nimajo mehanizmov za uspešno iskanje zaposlitve. To nekatere privede do tega, da prenehajo aktivno iskati zaposlitev. Posledično doživljajo občutke obupa, nezaupanja, depresije, ki vodijo k še večji pasivnosti in ustvarjajo začarani krog, past dolgotrajne brezposelnosti mladih. Nasprotno je mogoče zaznati tudi posameznike, na katere brezposelnost deluje kot motivator, zato iščejo vedno nove načine iskanja rešitev: z delom na črno, podaljševanjem izobraževanja, študentskim delom, s prostovoljnim delom v nevladnih organizacijah, s katerim želijo pridobiti kompetence in širiti mrežo poznanstev, pripravljeni so sodelovati tudi pri izzivu, kot je ustanovitev in načrtovanje lastnega socialnega podjetja.

Ugotovimo lahko, da strategije razreševanja lastne brezposelnosti, ki se jih poslužujejo mladi, sovpadajo s strategijami soočanja z revščino, kot jih definira Chassé s sodelavci (Zidar, Rihter 2010:66-84, v: Milošević *et al.* 2010):

1. Vključevanje v sivo ekonomijo, s čimer želijo ljudje postati bolj neodvisni od običajnega dohodka. To uresničujejo z občasnim delom, pomočjo sorodnikom ali osebam iz socialne mreže, skušajo vzgajati lastno sadje in zelenjavo, ki jo tudi

prodajajo (ruralno okolje) ali skušajo ponujati določene storitve in usluge (urbano okolje).

2. Druga vrsta reakcije je resignacija, ki je pogostejša pri tistih osebah, ki izgubijo zaposlitev po 50. letu starosti in jih potencialni delodajalci ali sami sebe vidijo kot prestare za novo zaposlitev. Takšna samopodoba deluje kot samo izpolnjujoča se prerokba, saj lahko zaradi resignacije izpušijo dobre priložnosti za novo zaposlitev ali izboljšanje lastnega položaja. Zanimivo je, da so podobno reakcijo opisovali mladi zajeti v fokusno skupino, iz česar je mogoče sklepati, da na resignacijo poleg starosti iskalca zaposlitve vpliva tudi gospodarski položaj in pomanjkanje povpraševanja po delavcih.
3. Strategija iskanja nove zaposlitve za vsako ceno. To strategijo uberejo osebe, ki jim profesionalna vloga definira samopodobo, zato se za vsako ceno želijo vrniti k 'normalnemu' stanju. To pogosto pomeni opravljanje slabo plačanega dela, za katerega je oseba preizobražena ali pristanek na težje delovne pogoje (nočno delo, delo preko vikenda, itd.).
4. Redefiniranje družbene vloge je pogosta strategija žensk, ki zaradi nosečnosti izgubijo delo, po preteku dopusta za nego in varstvo otroka pa neuspešno iščejo novo zaposlitev. Smisel zato poiščejo v redefiniranju svoje družbene vloge, ki postane vloga matere in skrbnice. Pogosto iščejo zaposlitev za polovični delovni čas ali perkarne oblike zaposlitve. Pozneje v življenju lahko ponovno najdejo zaposlitev, vendar njihov fokus na vlogi skrbnice ostane.

Iz zapisanega je moč razbrati tesno prepletenost med brezposelnostjo in revščino, ki je še posebej značilna za gospodarsko manj razvita ruralna okolja s tradicijo industrijskega dela in močno izraženim delavskim razredom, ki v obstoječih razmerah pogosto živi pod pragom tveganja revščine. Takšne okoliščine na mlade delujejo nespodbudno, sočasno pa se soočajo s pasivnostjo institucij, ki nimajo orodij za doseganje sprememb in nimajo pomembnega vpliva na izboljšanje kvalitete življenja prebivalstva.

Pridobljeni rezultati temeljijo na treh intervjujih, opravljenih v dveh institucijah ter na fokusni skupini.

Intervjuja z Zavodom za zaposlovanje v Kočevju nisem uspela opraviti, domnevam pa, da bi pridobljeni podatki pomembno vplivali na poskusno teorijo za institucije. Za preverljivost podatkov bi v naslednjem koraku lahko (če bi imela to možnost) naredila več intervjujev znotraj posamezne institucije in s tem bi lahko posplošila teorijo. Tako pa moja teorija lahko ostane le poskusna teorija.

V primeru mladih brezposelnih je potrebno najprej poudariti, da različni avtorji različno opredeljujejo obdobje mladosti. Kot starostno mejo sem za namen raziskave določila starost med 18. in 26. letom, pri čemer sem izhajala iz lastne starosti in svojega socialnega okolja. Fokusna skupina je zajemala mlade različne starosti v zajetem obdobju, z različnimi statusi in izobrazbo (od prijavljenih in neprijavljenih na zavodu za zaposlovanje, študentov, od srednje šole do univerze). Poskusno teorijo za brezposelne mlade zaradi majhnosti vzorca ne morem posplošiti na celotno populacijo.

8. ZAKLJUČKI IN SKLEPI

Brezposelnost mladih je v občini Kočevje resen problem, ki ga prepoznavajo tako institucije kot brezposelni mladi. Institucije vzroke za brezposelnost povezujejo z nastalimi gospodarskimi razmerami, brezposelni mladi pa z delodajalci in pasivnostjo institucij. Medtem ko institucije na problem brezposelnosti mladih gledajo iz makro, sistemske perspektive, jo brezposelni mladi živijo in doživljajo iz mikro perspektive. Institucije poudarjajo, da nudijo kratkotrajne rešitve, ostalo je odvisno od (samo)aktivnosti brezposelne osebe. Brezposelni mladi si na drugi strani želijo in tudi pričakujejo več pomoči s strani teh institucij, pri čemer si želijo večjega razumevanja položaja mladih ter več motiviranja pri njihovih aktivnostih. Mladi izražajo potrebo po priznanju, ki je temelj teorije formacije identitete Honnetha (1995). Teorija izvira iz Heglove zgodnje filozofije subjekta, ki poudarja boj in potrebo posameznika po priznanju s strani drugih oseb, kar je pogoj za razvoj lastne identitete. Model je utemeljen na teh temeljnih človeških potrebah: (1) potrebi po povezanosti, ki nam omogoča razvoj lastne identitete in ki jo Honneth poimenuje ljubezen in skrb, (2) potrebi po spoštovanju naših temeljnih človekovih pravic, na podlagi katerih razvijamo samospoštovanje, imamo občutek, da nas drugi jemljejo resno in smo zmožni uveljavljati naše ekonomske in socialne pravice ter (3) potrebi po krepitvi moči, ki je temelj razvoja naše identitete in govori o priznanju dosežkov, pozitivnih dejanj in ravnanj, na podlagi katere gradimo notranjo moč in občutek stabilnosti (Houston 2012). Službe, ki

prihajajo v stik z mladimi, bi morale svoje delo utemeljiti na konceptu priznanja, kot pogoja za razvoj močne in zdrave identitete posameznika in kot pogoja za doseganje uspeha. Zdi se, da se mnoge službe raje usmerjajo k primanjkljajem posameznika in ne njegovim ali njenim prednostim, s čimer neposredno vplivajo na to, kar Honneth poimenuje nepriznavanje – ignoriranje posameznika kot takšnega.

Mladi se tudi sicer sami zavedajo pomembnosti samoaktivacije, vendar so bili nekateri deležni številnih zavrnitev, ki so povzročile občutke razočaranja, zaradi česar so obupali nad razmerami in se na nek način vdali v usodo. Spet drugi na vse možne načine poskušajo nove in nove načine aktivne vključitve na trg delovne sile. Rezultati pokažejo, da ni nekega prevladujočega načina soočanja z lastno brezposelnostjo med mladimi, je pa veliko odvisno od prejete podpore in zmožnostmi ravnanja z zavrnitvami in negativnimi občutki, ki jih povzročajo. Za generacijo, ki ji pripadajo in ki jo mnogi raziskovalci generično poimenujejo kar generacija Y, je značilna nizka stopnja lokusa kontrole, zaradi česar pogosteje krivijo zunanjo okolico za svoj neugodni položaj, in težje prevzamejo odgovornost za neuspeh. Srečujejo se z občutkom, da nimajo ustreznega nadzora nad vsakdanjim življenjem. V takšnih okoliščinah tudi težje sprejmejo zavrnitev in pogosteje občutijo depresijo (Twenge, Campbell 2008:870).

Mladi, ki se na vse možne načine poskušajo vključevati na trg delovne sile, vidijo v socialnem podjetništvu izziv in priložnost za razvoj kariere, medtem ko mladi, ki so bili deležni preveč razočaranj, v to možnost ne verjamejo in v njej ne vidijo rešitve. Institucije v socialnem podjetništvu vidijo izziv, možnost za izpeljavo pa vidijo v povezovanju med vladnimi in nevladnimi organizacijami ter aktivnostjo mladih.

8.1. Predlog za oblikovanje socialnega podjetja

Predlog, ki se je pojavil tekom pisanja diplomske naloge in raziskovanja na temo brezposelnosti mladih v občini Kočevje, je vezan na socialno podjetništvo.

NAČRT SOCIALNEGA PODJETJA

Končni izdelek skupine, s katero smo se srečevali po zaključku raziskave, je bil usmerjen v oblikovanje rešitev skozi pripravo poslovnega načrta za socialno podjetje. Naša ideja je utemeljena na prepoznani potrebi v občini, in sicer pomanjkanju ponudbe glede varstva

predšolskih in osnovnošolskih otrok v dopoldanskem in popoldanskem času, tako v organizirani obliki kot na domu.

IME PROJEKTA : „VARSTVO MALČEK“

SLOGAN

„DOBRO VARSTVO, PRAVO VESELJE“

CILJNA SKUPINA

Neposredna korist: zaposleni, otroci. Posredna korist: starši, družina, lokalno okolje, družba.
Dinamika: prvo leto skrb za 4 do 12 otrok. 4 zaposleni, predvidevamo pomoč prostovoljcev.
Storitve projektno programske vsebine bomo najprej izvajali v občini Kočevje, postopoma pa dejavnost širili v sosednje občine.

PROBLEM

Zaznali smo ga hitro. Vezan je na pomanjkanje mest v vrtcih, tako da veliko predšolskih otrok ostaja doma oziroma ima nekakovostno varstvo. Tako v občini Kočevje, kot v sosednjih občinah.

OBSEG PROBLEMA

Čeprav je kočevska občina ena tistih, iz katere mlade družine rade odhajajo v kraje z boljšimi možnostmi, ima ob drugih problemih tudi težave z organiziranim varstvom. Na CSD Kočevje postrežejo s podatkom, da se je med letoma 2008 in 2011 rodilo 737 otrok. Številka, ki presega zmoglosti javnega varstva. V mestnem vrtcu s šestimi enotami so letos prejeli blizu 600 vlog, sprejeli so le 540 malčkov. Pomanjkanje organiziranega varstva za predšolske otroke povzroča težave predvsem zaposlenim staršem. Prednost v vrtcu imajo namreč otroci brezposelnih staršev. In tudi ti se znajdejo pred težavo, saj je za njihov družinski proračun cena vrtca previsoka. V letu 2009 je bila za prvo starostno skupino (1-3) 502,30 EUR, za naslednjo 367,67 EUR. Subvencije nekoliko pomagajo. A ne zadoščajo. In v tem primeru se kaže naša priložnost. Svojo idejo smo utemeljili na razvoju socialnega podjetja, ki bo po dostopni ceni zagotavljal kakovostno varstvo predšolskih otrok. Kako, sem predstavila v načrtu socialnega podjetja.

REŠITVE, KI BI JIH ZAGOTOVILI S PROJEKTOM

Projekt bi zagotovil nova delovna mesta za brezposelne mlade, prav tako bi mladim staršem olajšal življenje in jim omogočil cenovno dostopno varstvo.

SPIN ANALIZA

Prednosti :

- Gre za izvajanje storitev v javnem interesu. V kočevski občini je na področju varstva otrok, na podlagi izkazanih potreb staršev, v vrtcih premalo mest.
  - V varstvo bomo vzeli manjše število otrok, kar bo omogočilo bolj kakovostno delo z malčki, saj bo skupina manjša, bolj obvladljiva in bodo varovanci od tovrstnega varovanja imeli bistveno več koristi, kot v prenapolnjenih vrtcih, kjer na eno vzgojiteljico pride, po naših ocenah in standardih, odločno preveč otrok.
  - Pridobijo starši, otroci, nezaposleni, ki dobijo službo, občinski proračun.
  - v okolju in prostoru vsebina projekta postaja dodana vrednost.
  - Realiziran projekt je primer dobre prakse in zgled za tiste, ki na trenutne razmere gledajo preveč črnogledo.
  - Zagotovljeno bo varno in prijazno okolje.
  - Pridobili bomo več zaupanja staršev in njihovih otrok.
  - Storitve varstva bomo lažje (zaradi manjše skupine) prilagajali željam in potrebam tako staršev, kot otrok. Omogočeno varstvo v dopoldanskem in popoldanskem času, izvajanje dodatnega varstva na domu.
  - Nižje cene za kvalitetnejšo storitve v primerjavi s sorodnimi izvajalci.
-
- Slabosti :
  - Prevelike izkazane potrebe po vključevanju v varstvo.
  - Nesprejemljivost lokalnega okolja do nove programske vsebine.
  - Prisotnost oviranja uresničitve ideje s strani konkurence.
  - Neustrezna pomoč s strani pričakovanih institucij v smislu zagotavljanja ustreznih prostorov.
  - Izpad v načrtovanih oz. pričakovanih finančnih virov na lokalni ravni.

Nevarnosti :

- Izpad v načrtovani finančni konstrukciji oz. predvidenih finančnih virov.

- Izpad ustreznih predvidenih zaposlitev v okviru prevelikih potreb uporabnikov.
- Morebiten časovni izpad pri zagotavljanju ustreznih prostorov oz. tehnične opreme v okviru planirane časovne dinamike.

Možnosti :

- Promocijske aktivnosti v okviru predstavitev programske vsebine v obliki ponudbe z namenom osveščanja in informiranja z novimi storitvami v občini Kočevje. Možnostjo širjenja v sosednje občine. Sodelovanje z mediji.
- Poudarek na ponudbi s kvalitetnejšimi storitvami, ki omogočajo fleksibilnost časovnega prilagajanja, ob dejstvu cenejših storitev kot jih ponuja obstoječa konkurenca na trgu.
- Ponovna poglobljena analiza potreb programskih storitev z namenom pridobitve natančnejšega števila uporabnikov, predvsem v sosednjih občinah.
- Prijave na javne razpise z namenom pravočasnega zagotavljanja finančnih virov za izvedbo tehnične izpostavitve ustreznih prostorov v primerno načrtovanem okolju . Zagotavljanje začetnih finančnih sredstev za izvajanje projektno programskih storitev.
- Zagotavljanje ustreznega vključevanja kadra. Vključevanje prostovoljcev, sodelovanje z nevladnimi organizacijami.
- Omogočiti dialog s konkurenco v okviru projektne partnerstva.
- Dialog s predstavniki občine. Pridobitev koncesije na področju socialno varstvene dejavnosti, kot dopolnitev le-te v okviru izkazanih potreb s strani uporabnikov programskih storitev.
- Poudarek na razvoju inovativnih pristopih programske vsebine oz. njenih storitev, ki razrešuje brezposelnost mladih in razvija prostovoljno delo.
- Razvijati možnosti za vključitev programskih vsebin v raznolike vire, ki bodo zagotovili dolgoročno oz. trajnostno financiranje socialno varstvenim storitvam.

POSLANSTVO

Izvajanje dopolnilnih storitev v javnem interesu na področju varstva otrok, in sicer na podlagi izkazanih potreb staršev. Vsebina projekta postaja v lokalnem okolju dodana vrednost. Varovanje malčkov in predšolskih otrok v prijazno varnem okolju in pravljeno bivalno

varstvenih prostorih. Druženje s prijaznimi, strokovnimi mladimi ljudmi, ki so predani svojemu poslanstvu in nalogam. Posebna pozornost bo posvečena grajenju medsebojnega sožitja, trajnim kakovostnim odnosom med otroki, starši in zaposlenimi.

VIZIJA

Vključitev izvajanja programske vsebine v socialno podjetje, ki omogoča osnovne pogoje za izvajanje predvidenih storitev ter nudi večjo možnost vključitve v zaposlitveni program mladih in izpostavlja možnosti raznolikih virov za sofinanciranje programske vsebine in s tem izpostavljanje pogojev za trajnostno izvajanje projektnih nalog.

KRATKOROČNI CILJI

- Zagotavljati varno in prijazno okolje, privlačno ustvarjalno bivalno varstveni prostor, graditi varen in topel center v poslanstvu varovanja otrok oz. druženje z njimi, njihovimi starši. Udeleževanje dodatnih pogojev za socialni razvoj otrok.
- Pridobivati zaupanje staršev, njihovih otrok, lokalne skupnosti.
- Storitve varstva maksimalno prilagajati izkazanim željam in potrebam, omogočati varstvo v dopoldanskem in popoldanskem času ter izvajati dodatno storitev varstva na domu.
- Zagotavljali nižje cene za boljše storitve v primerjavi s sorodnimi izvajalci

DOLGOROČNI CILJI :

- Trajni razvoj zagotovitve kvalitetnih socialno varstvenih storitev z namenom doseganja zadovoljstva staršev in otrok, kar privede do širše promocije in večjega povpraševanja po vključitvi v projektno programsko vsebino.
- Širjenje projektne vsebine oz. njenih storitev v ostale občine in s tem možnostjo vključevanja večjega števila otrok.
- Omogočati zaposlitev večjemu številu mladih brezposelnih in vključiti večje število prostovoljcev.
- Nenehno razvijati možnosti za vključitev novih programskih vsebin, poskrbeti za zanesljive finančne vire, ki bodo zagotovili dolgoročno oz. trajnostno financiranje socialno varstvenim storitvam.

NAČRT PROMOCIJE:

Za prepoznavnost bomo poskrbeli :

- S predstavitvijo programske vsebine v obliki ponudbe, ki bo gradila na kakovosti storitev in na ugodnih cenah. Poudarek bo na dodatnih storitvah in osebnem pristopu, saj bo število otrok manjše, kot je v vrtcih.
- Ponudbo bomo predstavili v lokalnih elektronskih medijih, v lokalnih časopisih, na javno oglasnih prostorih, s posredovanjem pisne ponudbe v poštni nabiralnik.
- O razpisanih prostih mestih za varstvo otrok oz. vključitev v programsko vsebino bomo obveščali s pomočjo letakov, spletne strani, Facebooka in v sodelovanju s tiskanimi in elektronskimi lokalnimi mediji.

Finančni načrt

Vsa sredstva so v evrih, plačilo delavcev so bruto plače. V nadaljevanju je predstavljena struktura predvidenih odhodkov in prihodkov za 1. leto delovanja socialnega podjetja. Varstvo bomo nudili za 8 otrok, na kar se veže tudi finančni načrt.

Tabela 8.1.1: Struktura predvidenih odhodkov – stroški dela

	na mesec	na leto
1. STROŠKI DELA		
a. redna zaposlitev		
1 strokovni delavec	1.500	18.000
3-je pomočniki	3x980=2.940	35.280
b. stroški izvedbe red. zap		
4-je prostovoljci (nagrada)	400	4.800
STROŠKI DELA SKUPAJ	4.840	58.080

Tabela 8.1.2: Struktura predvidenih odhodkov – materialni stroški

	na mesec	na leto
2. MATERIALNI STROŠKI		
a. Stroški vezani na izvedbo programa (oprema: postelje, rjuhe, stoli, prehrana, plenice, igrače itd.), elektrika, voda	1.956	23.470
b. Drugi opredeljeni stroški, najemnina prostora	1.050	12.600

c. Drugi materialni stroški, stroški administracije (ptt storitve, pisarniški material, rač. stroški)	450	5.400
MATERIALNI STROŠKI SKUPAJ	3.456	41.470

Tabela 8.1.3: Struktura predvidenih odhodkov – skupaj

STRUKTURA ODHODKOV SKUPAJ	8.296	99.550

Cena na otroka iz naslova stroška na mesec:

8.296 (na mesec): 8 otrok = 1.037 (cena na otroka)

12.444 (letno na otroka): 12 (mesecev) = 1.037 (cena na otroka)

Če starši plačujejo 50 evrov na otroka, je to 4,80% deleža cene.

Financiranje projekta programske vsebine - raznoliki viri:

Vsebina programa terja prednost oblikovanja proračunske vsebine na nacionalnem in lokalnem nivoju - nastop na javni razpis.

Struktura predvidenih prihodkov (financiranje programske vsebine) za 1. leto:

Tabela 8.1.4: Struktura predvidenih prihodkov

	višina sredstev	delež sredstev %
1. MDDSZ (socialno podjetništvo)	18.470	18,5
2. MDDSZ (pokrivajo stroške strokovnega delavca, preko APZ pomočnike)	48.280	48,5
3. lokalna raven občina Kočevje	22.600	22,5
4. lastna udeležba starši-plačilo	4.800	5
5. MIZKŠ	5.400	5,5

SKUPAJ STRUKTURA PREDVIDENIH PRIHODKOV	99.550	100

Glede na to, da je projektno programska vsebina predvidena v praktično izvajalskem izvedbenem delu, v okviru socialnega podjetništva, kar v večji meri omogoča planiranje oz. načrtovane prihodke iz raznolikih virov, predvsem iz pričakovanih javnih razpisov tako na nacionalni kot tudi lokalni ravni, v nadaljevanju pa tudi v okviru proračunskih sredstev, je finančna konstrukcija za prvo leto temeljila v večji meri na predhodno omenjenih virih, v manjši meri pa na plačilu storitev s strani uporabnikov predvidenih storitev.

Planiranje finančne vzdržljivosti oz. trajnega financiranja predvidenih programskih vsebin oz. njenih storitev, bomo lahko napovedali po enoletnem izvajanju programskih storitev. V evalvaciji projektno programske vsebine bomo posebno skrb namenili finančnim učinkom. Ti bodo predstavljali ugotovitveno stanje oz. finančno vzdržljivost oz. odhodkov, kar bo temeljno izhodišče za planiranje morebitnih dodatnih potrebnih finančnih virov oz. prihodkov.

Glede na to, da sem z diplomsko nalogo zaznala, da mladi doživljajo institucije kot premalo aktivne in obratno, da institucije zaznavajo mlade, kot premalo aktivne, je predlog oblikovan na podlagi skupnega spoznanja, da bi se morale institucije in mladi medsebojno bolj povezovati. Eden izmed možnih načinov so lahko delavnice oziroma javni dogodki, kot so okrogle mize. Na njih bi lahko strokovnjaki iz različnih področji, ki so pristojni za razreševanje brezposelnosti, odgovarjali uporabnikom na vprašanja, prisluhnili predlogom ter skupaj iskali in tudi začrtali vsaj osnutke novih rešitev trenutnih razmer.

9. LITERATURA

- ✓ Črnak-Meglič, A. (2005), *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad Republike Slovenije za mladino. Maribor: Aristej.
- ✓ Dobrovoljc, A. (2007), *Življenjski svet osipnikov*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ✓ Dragoš, S., Leskošek, V. (2003), *Družbene neenakost in socialni kapital*. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
- ✓ ERGIS (2002), Leading or Misleading Trajectories? Concept and Perspectives. V: Walther, A., Stauber, B. (ur.): *Misleading trajectories, Integrating, Policies for Young Adults in Europe?*. Leske + Bundrich, Opladen. An EGRIS Publication, str. 117-151.
- ✓ Gavez, S., Godina, V., Letonaj, M. (1991), *ABC Podjetja. Kako postati podjetnik, uspešno poslovati*. Maribor: Ekonomski inštitut Maribor d.o.o..
- ✓ Glas, M. (2005), *Podjetništvo*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- ✓ Honneth, A. (1995), *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*. London: Polity Press.
- ✓ Houston, S. (2012), *Child Development, Identity Formation and Critical Social Ecology: Aligning Bronfenbrenner and Honneth's Theories*. zapiski predavanj, Belfast, 20. 6. 2012.
- ✓ Hurrelmann, K., Engel, U. (ur.) (1989), *The Social World of Adolescents*. Walter de Gruyter: Berlin, New York.
- ✓ Mesec, B. (2006), *Življenjski cikel neprofitne organizacije*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- ✓ Pavel, I., Štefanič, P. (2005), *Socialno podjetje, od ideje k praksi*. Ljubljana: ŠENT.
- ✓ Rebernik, M., Tominc, P., Pušnik, K. (2009), *Slovensko podjetništvo v letu krize*. Maribor: GEM Slovenija.
- ✓ Renner, T. (2007), *Globalizacija, individualizacija in socialna izključenost mladih*. Ljubljana: UMAR.
- ✓ Smolej, S. (2006), *Tvegane zaposlitve kot vidik fleksibilizacije trga delovne sile in nove oblike revščine*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ✓ Svetlik, I. (1985), *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.

- ✓ Svetlik, I., Glazer, J., Kajzer, A., Trbanc, M. (2002), *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ✓ Šehič, A. (2004), *Zaposlenost in brezposelnost v občini Kočevje*. Diplomaska naloga. Novo mesto: Visoka šola za upravljanje in poslovanje.
- ✓ Tavčar, I.M. (2008), *Management in organizacija*. Koper: Fakulteta za management.
- ✓ Trbanc, M. (1992), *Mladi na trgu delovne sile* V: Preželj, B., Svetlik, I. (1992), *Perspektive, priložnosti, tveganja* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče
- ✓ Trbanc, M., Boskić, R., Kobal, B., Rihter, L. (2003), *Socialna in ekonomska vključenost ranljivih skupin v Sloveniji – možni ukrepi za dvig zaposljivosti najbolj ranljivih kategorij težje zaposljivih in neaktivnih oseb*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ✓ Trbanc, M. (2005), *Zaposlovanje in brezposelnost mladih*. V: Črnak-Meglič, A. (2005), *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad Republike Slovenije za mladino. Maribor: Aristej.
- ✓ Twenge, J.M., Campbell, S.M. (2008), Generational differences in psychological traits and their impact on the workplace, v: *Journal of Managerial Psychology*, Vol. 23 št. 8, str. 862 – 877.
- ✓ Vengust, N. (2009), *Ukrepi aktivne politike zaposlovanja in brezposelnost mladih*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- ✓ Vesel, J. (2010): *Socialna ekonomija kot alternativa* V: Milošević, G., Kovač, Z., Radej, B. (2010): *Socialno podjetništvo – izzivi in perspektive. Strokovna tematska konferenca. Zbornik prispevkov*. Murska Sobota: Pribinovina d.o.o.
- ✓ Walther, A., Stauber, B. (2002), Intruduction: Young Adults in Europe – Transitions, Policies and Social Changes, v: Walther, A.. (ed.), *Misleading trajectories, Integrating Policies for Young Adults in Europe?*. Leske + Budrich. Opladen. An EGRIS Publications, str 11-25.
- ✓ Walter, A. (2002), Intruduction: Synopsis: The Diversity of National Transition System, v: Walther, A. (ur.), *Misleading trajectories, Integrating Policies for Young Adults in Europe?*. Leske + Budrich. Opladen. An EGRIS Publications, str 27-41.
- ✓ Zidar, R., Rihtar, L. (2010): *Vključevanje ranljivih skupin v programe socialnega podjetništva s perspektive socialnega dela*. V: Milošević, G., Kovač, Z., Radej, B.

(2010): *Socialno podjetništvo – izzivi in perspektive. Strokovna tematska konferenca. Zbornik prispevkov*. Murska Sobota: Pribinovina d.o.o..

Elektronski viri

- ✓ CIRIES: The social economy in the European Union
http://uv.academia.edu/RafaelChaves/Papers/405931/The_Social_Economy_In_the_European_Union (28.4.2012)
- ✓ Defourny, J., Pestoff, V. (2008), *Images and concepts of the third sector in Europe*. EMES European Research Network
http://www.emes.net/fileadmin/emes/PDF_files/Working_Papers/WP_08_02_TS_FINAL_WEB.pdf (3.6.2012)
- ✓ Katalog aktivne politike zaposlovanja 2012
www.ess.gov.si/files/3287/Nacrt_APZ_2012.pdf (28.4.2012).
- ✓ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2001): *Nacionalni program razvoja trga dela in zaposlitve do leta 2006*.
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/nacionalni_program_razvoja_trga_dela_in_zaposlovanja_doleta.pdf (28.4.2012)
- ✓ Mladina 2010. Maribor: Urad za mladino.
http://www.mfdps.si/Files/Knjiznica/Mladina_2010_Koncno_porocilo.pdf (28.4.2012)
- ✓ Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007 – 2013
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/apz_2007_2013.pdf (21.6.2012).
- ✓ Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2012–2015
www.mddsz.gov.si/fileadmin/...si/.../smernice_apz_2012_2015.pdf (28.4.2012).
- ✓ Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP) Ur.l. RS, št. 20/2011 (24.4.2012).
- ✓ <http://mismouniverza.org/silvia-federici-prekarno-delo-feministicna-perspektiva/> (11.6.2012).
- ✓ <http://www.blazkos.com/poslovno-nacrtovanje.php> (11.6.2012).
- ✓ <http://www.center-rcv.org/index.php?id=51> (29.5.2012).
- ✓ <http://www.center-rcv.org/index.php?id=1228> (29.5.2012).
- ✓ <http://www.center-rcv.org/upload/files/studija.qxd.pdf> (29.5.2012).

- ✓ <http://www.delo.si/druzba/delova-borza-dela/zgledi-socialnega-podjetnistva-iz-tujine.html> (3.6.2012).
- ✓ http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/objektiv/1042356020 (11.6.2012).
- ✓ http://www.dspcenter.si/projekt/dspcenter/datoteke/novice/dokumenti/Povzetek_projekta_Mrea_za_socialno_podjetnitvo.pdf (3.6.2012).
- ✓ <http://www.eko-tce.eu/> (3.6.2012).
- ✓ http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost (24.4.2012).
- ✓ http://www.ess.gov.si/files/377/Trg_dela_Jugovzhodna_Slovenija.pdf (11.6.2012)
- ✓ http://www.eurydice.si/index.php?option=com_content&view=article&id=5105:vlada-sprejela-nart-za-izvajanje-ukrepov-aktivne-politike-zaposlovanja-za-leto-2012&catid=96:zadnje-novice&Itemid=342. (3.6.2012).
- ✓ http://www.eu-integra.eu/cms/uploads/media/Koncept_socialne_ekonomije.pdf (3.6.2012).
- ✓ http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/Press_Releases/June/0612SVLR_Konferenca.html (29.5.2012).
- ✓ http://www.fis.unm.si/media/pdf/strateski_nacrt2009_2013.pdf (11.6.2012).
- ✓ http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CEkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.cnvos.si%2FUserFiles%2FFile%2FZagovor_nistvo%2FStrategija%2520ZSocP_osnutek_16_12_2011.doc&ei=1AvfT_Z_hoHiBILkncUK&usg=AFQjCNFR4WklqG1SxDlQ8h2IJWyTVrn7mg&sig2=0-Ae4ZIRrvbNeDtDtfApTg (3.6.2012).
- ✓ <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1026.html> (11.6.2012).
- ✓ http://www.kajpami.si/index.php?option=com_content&task=view&id=158&Itemid=120 (3.6.2012).
- ✓ <http://www.kam.si/mesta/kocevje.html> (24.4.2012).
- ✓ <http://www.kocevje.si/obcina-kocevje> (24.4.2012).
- ✓ <http://www.kraljiulice.org/> (3.6.2012).
- ✓ http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/seminar_soc_podjet_oecd_porocilo.pdf (3.6.2012).
- ✓ http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/nacionalni_program_razvoja_trga_dela_in_zaposlovanja_doleta.pdf (24.4.2012).

- ✓ http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/12106/6790/ (3.6.2012).
- ✓ http://www.mozaik-drustvo.si/si/kaj_je_mozaik (3.6.2012).
- ✓ <http://podjetnistvo.finance.si/336278/Socialno-podjetni%C5%A1tvo-filantropija-alimolzenje-dr%C5%BEave> (3.6.2012).
- ✓ <http://www.premiki.com/> (3.6.2012).
- ✓ <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/usmerjenost-le-v-takoj sen-dobicek-med-ljudmi-ustvarja-nezadovoljstvo/230817>. (21.6.2012)
- ✓ http://www.siol.net/novice/slovenija/2011/11/svetlik_za_ukrepe_aktivne_politike_zaposlovanja_v_letu_2012_102_milijona_evrov.aspx (3.6.2012).
- ✓ <http://www.socialquality.org/site/ima/02maesen&WalkerEJSQ.pdf> (10.6.2012).
- ✓ <http://www.stat.si/obcinevstevilkah/Vsebina.aspx?leto=2011&id=65> (24.4.2012).
- ✓ <http://www.stat.si/doc/statinf/07-si-008-1202.pdf> (11.6.2012).
- ✓ <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102703> (3.6.2012).
- ✓ <http://www.upravneenote.gov.si/kocevje/> (24.4.2012).
- ✓ <http://www.zdruzenje-manager.si/storage/2651/SOCIALNA%20BLAGINJA%20NI%20NUJNO%20STRO%C4%B9%C2%A0EK.pdf> (3.6.2012).
- ✓ <http://www.3muhe.si/> (3.6.2012).

10. PRILOGE

10.1. Intervjuji

Zapis intervjuja in določitev enot kodiranja

1.sklop: podčrtan z dvojno črto

2.sklop: podčrtan z črtkano črto

3. sklop: podčrtan z vijugasto črto

Intervju s predstavnico občine Kočevje

Sem Samanta Jančič, študentka ljubljanske Fakultete za socialno delo. Moja diplomska naloga na temo brezposelnost mladih in socialno podjetništvo v Kočevju naj bi obsegala tudi intervju s predstavnikom oz. predstavnico občine Kočevje. Moj namen je ugotoviti, kako odločilni v tej občini vidijo problematiko brezposelnosti mladih v Kočevju in kakšen pogled imajo na socialno podjetništvo.

KAKO KOMENTIRATE BREZPOSELNOST V OBČINI KOČEVJE?

Je zelo visoka, previsoka, izobrazbena struktura pa zelo nizka. Na žalost so brezposelni zadovoljni s svojo izobrazbo in nimajo interesa pridobiti višje. Med temi so tudi mladi. Na Ljudski univerzi, kjer sem delala prej, smo organizirali brezplačno izobraževanje za brezposelne, pa ni bilo interesa.

KAKŠNA JE VLOGA OBČINE PRI REZREŠAVANJU REZAPOSELNOSTI IN KAKŠNE PRISTOJNOSTI IMA ZA REZREŠEVANJE LE TE?

Občina omogoča in zagotavlja prostor investitorjem, ki želijo postaviti tovarne oziroma odpirati delovna mesta. Dober primer je program Pokolpje. Občina je v njem soudeležena s 50%, investitorji pa imajo večje davčne olajšave. Za namen razreševanja brezposelnosti smo ustanovili podjetniški inkubator in razvojni center. Podjetniški inkubator nudi prostore pod ugodnimi cenami. Diplomanti, ki začnejo raziskovati in želijo ustanoviti podjetje, imajo našo pomoč in v dveh letih naj bi nova podjetja prodrli na trg. Razvojni center informira in usmerja podjetnike, da čim lažje pridejo do potrebnih dokumentov.

ALI OBČINA KOČEVJE ZAZNAVA IN SPREMLJA PROBLEMATIKO ZAPOSLOTITVE MLADIH TER KAKO SE SOOČA Z NJO? SE POVEZUJE Z DRUGIMI INSTITUCIJAMI? *Seveda dnevno spremljamo problematiko in z njo nismo zadovoljni. Razumljivo je, da se povezujemo predvsem s tistimi institucijami, ki delajo na tem področju. Naj omenim Razvojni*

center Kočevje, katerega namen je pospeševanje gospodarstva, povezovanje podjetnikov in podjetij ter delo na projektih EU. Dobro sodelujemo s kočevskim Podjetniškim inkubatorjem in z Zavodom RS za zaposlovanje.

ALI MLADI, KI JIM BREZPOSELNOST POVZROČA STISKO, IŠČEJO POMOČ PRI VAS IN V KOLIKŠNI MERI?

Ne! Tiste redke, ki potrkajo na naša vrata, usmerimo na institucije, ki jim lahko pomagajo.

KAKO KOMENTIRATE PRISOPE AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA MLADIH? IMATE VPLIV NA OBLIKOVANJE TE POLITIKE?

Z Zavodom za zaposlovanje smo začeli izvajati delavnice motiviranja za brezposelne. Ker smo plačniki, smo predlagali konkretne ukrepe. Denar, namenjen za delavnice, bi raje usmerili v javna dela. Niso nas upoštevali. Nimamo nikakršnega vpliva na aktivno politiko zaposlovanja, čeravno jo sofinanciramo.

KAJ, PO VAŠI OCENI, PRINAŠA ZAKON O SOCIALNEM PODJETNIŠTVU? BO IMEL KAKŠEN POMEN ZA KOČEVJE? V KAKŠNI MERI STE SE SREČALI S PROGRAMOM/PROGRAMI SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA?

Zakona nisem podrobno prebrala. Pred kratkim smo podprli prijavo enega socialnega podjetja. Idej glede socialnih podjetij je več, vendar se zatakne pri statusu prijavitelja. Tudi v naši občini smo že dolgo nazaj imeli takšno podjetje, IDEK, ki je zaposloval ranljive ciljne skupine. Pred dvema letoma smo se na Ljudski univerzi) prijavili za program »ranljivi ranljivim«, za pomoč ljudem na domu. Zmanjkala nam je ena »pika«. Še smo poizkušali, pa nam kot instituciji ni bilo dovoljeno.

KAKŠNE POMANJKLJIVOSTI IN PREDNOSTI STE OB TEM UGOTOVILI?

Pomanjkljivost se kaže v neustreznem statusu prijavitelja. V mnogih primerih nima denarja za zagon, shema de minimis pa ob tem omejuje prijavo. Prednost je jasna: zaposlovanje ranljivih ciljnih skupin.

ALI PO VAŠI OCENI SOCIALNO PODJETNIŠTVO V KOČEVU LAHKO ZMANJŠA BREZPOSELNOST?

Da, lahko zmanjša brezposelnost.

Intervju z direktorico CSD Kočevje

Sem Samanta Jančič, študentka ljubljanske Fakultete za socialno delo. Moja diplomska naloga na temo brezposelnost mladih in socialno podjetništvo v Kočevju naj bi obsegala tudi intervju z direktorico CSD Kočevje. Rada bi ugotovila, kako zaposleni na CSD vidijo oziroma občutijo problematiko brezposelnosti mladih in v kolikšni meri so seznanjeni s socialnim podjetništvom.

NA KAŠEN NAČIN SE NA CSD SREČUJETE Z BREZPOSLENOSTJO MLADIH?

Z brezposelnimi mladimi pridemo v stik po končanem izobraževanju, ko se kot aktivni iskalci zaposlitve, prijavljani na ZZRS, obrnejo na nas zaradi urejanja pravic za lažjo premostitev materialne stiske. .

ALI JE CENTER SEZNANJEN Z NATANČNIM Odstotkom, KI JE VEZAN NA PROBLEMATIKO BREZPOSLENIH MLADIH?

Dobro smo seznanjeni s procentom brezposelnih mladih v kočevski občini, saj le redki opuščajo pravico do denarne socialne pomoči, do katere so kot brezposelni upravičeni. V decembru 2011 je bilo med vsemi vlagatelji vlog za denarne socialne pomoči 260 mladih od 18. do 26. leta starosti, kar predstavlja 32% vseh vlagateljev.

KAKŠNE VRSTE POMOČI LAHKO PRIČAKUJEJO MLADI BREZPOSLENI V OKVIRU VAŠE INSTITUCIJE?

Mladi, samski vlagatelji, predstavljajo večino, uveljavljajo pa predvsem pravico do denarne socialne pomoči ter do osnovnega in dodatnega zavarovanja, mlade družine pa pravico do otroške dodatkov, starševskih dodatkov in nadomestil, redkeje do subvencije najemnine. Če ponovno vključijo v svet izobraževanja, uveljavljajo tudi pravico do državne štipendije.

IMA CSD DOVOLJ MOŽNOSTI PRI REŠEVANJU STISK MLADIH BREZPOSLENIH? KAKŠNE SO MOŽNOSTI PRI RAZREŠAVANJU PROBLEMATIKE V SODELOVANJU Z OSTALIMI INSTITUCIJAMI?

CSD ima možnost za pomoč pri razreševanju stisk, povezanih z brezposelnostjo. Pomembna je naša vloga informiranja mladih, empatija in podpora mladim. Področje brezposelnosti je strokovno področje ZZRS. Za vsako brezposelno osebo v zaposlitvenem načrtu, torej tudi z mladimi, predvidi aktivnost za čimprejšnjo zaposlitev, ali vključitev v najrazličnejše oblike APZ.

ALI LAHO ZAKON O SOCIALNEM PODJETNIŠTVU PRIPOMORE K VEČJI UČINKOVITOSTI PRI RAZREŠEVANJU BREZPOSELNIH MLADIH?

Socialno podjetništvo je izziv za zaposlovanje mladih. Pri nas je v povojih, medtem ko v Evropi socialno podjetništvo predstavlja že skoraj 10% vseh delovnih mest. Po sprejetju zakona je potrebno zgraditi učinkovito podporo in strategije za razvoj, tako na ravni države, kot v lokalni skupnosti, mehanizem usposabljanja in informiranja mladih za ustanavljanje socialnih podjetij. Možnosti zaposlovanja so velike tako na področju družbeno koristnega dela, ki ne ustvarja dobička, vključuje pa posebej ranljive ciljne skupine brezposelnih, med katere sodijo tudi mladi.

Intervju s strokovnim delavcem na CSD Kočevje

Sem Samanta Jančič, študentka ljubljanske Fakultete za socialno delo. Moja diplomska naloga na temo brezposelnost mladih in socialno podjetništvo v Kočevju, naj bi obsegala tudi intervju s predstavnikom oz. predstavnico CSD Kočevje. Moj namen je ugotoviti, kako CSD

Kočevje vidi oziroma občuti problematiko brezposelnosti mladih v Kočevju in kašen je njegov pogled na socialno podjetništvo.

KAKO KOT DOLGOLETNI STROKOVNI DELAVEC NA CSD KOČEVJE ZAZNATE BREZPOSLELNOST MLADIH V KOČEVJU, KAKŠEN JE VAŠ POGLED NA OMENJENO PROBLEMATIKO SKOZI PRETEKLOST IN KAKŠEN JE VAŠ POGLED DANES?

Pri svojem delu se vsakodnevno srečujem s problematiko brezposelnosti, ki vklučuje veliko število mladih. Strukturne zaposlitvene spremembe predstavljajo za mlade velik in zelo pereč problem. Zaznamo ga ob zaključku njihovega izobraževanja in v procesu vstopanja v status prve zaposlitve oz. v nadaljevanju iskalca prve zaposlitve. Mladi se namreč pogostokrat srečajo s pojavom daljšega časa prepuščenosti samim sebi in se soočajo s problemom socialno ekonomske eksistence. V procesu reševanja le-te se pogosto srečujejo s psihološko socialno apatijo in iskanjem pozitivnega samopotrjevanja v družbi. Moja ocena:

Dobra tretjina mladih svoj problem rešuje v okviru danih možnosti s pomočjo aktivne politike zaposlovanja v programih nadaljnega izobraževanja. Njihovo reševanje ekonomske eksistence predstavlja študentsko delo, (malo delo).

Naslednja tretjina, ki v okviru izobraževalnih programov konča s poklicnim izobraževanjem in se ne vključuje v nadaljnje izobraževanje, se poslužuje priložnostnih del oz. zaposlitve za določen čas, izhajajoč iz potreb trga dela, pogostokrat le-to predstavlja kratkotrajne rešitve, ki ponovno privedejo do statusa brezposelnosti in s tem v povezavi pridobitev pravice iz naslova socialno ekonomskih transferov.

Pri slabi tretjini je zaznati ne-zainteresiranost oz. nemoč pri reševanju statusa brezposelnosti, pogostokrat se prepuščajo samo institucionalnem reševanju, svojo ekonomsko eksistenco si zagotavljajo skozi pravico iz naslova socialnih transferov oz. v manjši meri v okviru družine.

KAKO POGOSTO SE SREČUJETE S STISKAMI, KI JIH POVZROČA BREZPOSELNOST?

V okviru svojega dela prav vsak dan. Izhajajoč iz stanja, v katerem se nahaja naša družba, pa pogostokrat na dan. Z revščino med mladimi se srečujem tudi izven delovnih prostorov, v nevladni organizaciji, kjer delujem kot prostovoljec, pa tudi v širšem okolju in prostoru naše družbe.

ALI SO PO VAŠI OCENI MLADI DOVOLJ INFORMIRANI O VRSTAH POMOČI OZ. PRAVICAH IN OBVEZNOSTIH, KI SO JIM NA VOLJO OB SOOČANJU Z BREZPOSLENOSTJO?

Pri mladih, ki so vključeni v izobraževalne procese in aktivno politiko zaposlovanja, je zaznati manjšo informiranost. Njihov uvid v socialne transfere je, v primerjavi z osveščenostjo, informiranostjo oz. uvidom njihovih vrstnikov, ki so zaključili izobraževanje na ravni osnovne šole oz. poklicnega izobraževanja, nižji.

KAKO SE ODRAŽA STISKA MLADIH BREZPOSLENIH OSEB V NJHOVI PREDSTAVITVI, KO IŠČEJO POMOČ V OKVIRU VAŠE INSTITUCIJE?

Prihod mladih se odraža s psihosocialno stisko. Pogostokrat zaznamo agresivno stisko do širše družbe oz. države, ki jim ne more ali ne zna nuditi pričakovanega izhoda iz socialno ekonomske situacije, ki vpliva na kvaliteto in način njihovega življenja.

KATERE INSTITUCIJE IMAJO KLJUČNI POMEN PRI RAZREŠEVANJU BREZPOSLENOSTI MLADIH V KOČEVJU?

Glede na razmere v današnji družbi, v kateri beležimo največjo brezposelnost v zadnjih letih

in se dotika v velikem procentu tudi mladih v Kočevju, se z vsebino problematike operativno institucionalno ukvarjajo Zavodi za zaposlovanje in Centri za socialno delo. Tudi v našem okolju je tako. Naj poudarim, da je razreševanje pojava brezposelnosti mladih delo in poslanstvo širše družbe. Gre za institucionalno odgovornosti, ki mora temeljiti na interdisciplinarnih strokovnih pristopih tako z vladne kot z nevladne ravni. Tak pristop močno pogrešamo v občini Kočevje. Neaktivnost se odraža tudi v civilnem dialogu oz. organizacijah, kot so Klub študentov, Klub mladih, Klubska zaposlitev...

IMA CSD KOČEVJE DOVOLJ PRISTOJNOSTI IN MOŽNOSTI PRI OBLIKOVANJU INSTITUCIONALNEGA REŠEVANJA OMENJENE PROBLEMATIKE?

Izhajajoč iz naslova socialno finančnih transferov je nudena zadovoljiva pomoč. Žal to ne velja za programske vsebine, ki bi omogočale aktivnejše socialno vključevanje vse do prvih zaposlitev.

KAJ PRINAŠA PRED DOBRIM LETOM SPREJET ZAKON O SOCIALNEM PODJETNIŠTVU NA PODROČJU MLADIH BREZPOSLENIH V KOČEVJU?

Dejstvo je, da sprejeti zakon omogoča izzive na področju reševanja brezposelnosti mladih. To je seveda za mlade premalo. Torej, na vaše vprašanje, kaj prinaša zakon, je odgovor enostaven: nove možnosti.

Intervju s fokusno skupino

Za intervju s člani fokusne skupine sem postavila 11 opornih točk (vprašanj). Razprava je potekala malo več kot uro in pol.

- ✓ Kakšne izkušnje imate z brezposelnostjo?
- ✓ Kako gledate na ta problem?
- ✓ Kaj ste ukrenili na tem področju (da bi se zaposlili)?
- ✓ Kdo vam je pomagal?
- ✓ Kakšne izkušnje imate z ZZRS?
- ✓ Kakšne izkušnje imate s CSD?
- ✓ Od koga pričakujete pomoč (od katerih institucij)?
- ✓ Kdo mislite, da vam bi moral pomagati (katere institucije), od koga si želite pomoč?
- ✓ Šola in brezposelnost?
- ✓ Študentsko delo in delo na črno?
- ✓ Socialno podjetništvo?

Janja: Pri iskanju zaposlitve se srečujem z veliko diskriminacijo. Ne gledajo na to, kako si priden, ampak na to, kakšno ime in kakšen priimek imaš.

Mojca: Delodajalci gledajo na videz, poznanstva in ne na to, koliko izkušenj imaš, kakšno izobrazbo. Pomembno je, da nekoga poznaš.

Jan: V trgovini delajo ekonomisti namesto trgovcev. Že v ekonomski srednji šoli povedo, da ni prihodnosti v tej stroki in da se služba dobi le prek vez in poznanstev.

Elvin: Trgovcev je veliko, pa vendar v trgovine raje vzamejo ekonomiste, gledajo pa tudi na to, kdo si in koga poznaš.

Suzana: Je veliko diskriminacije, delo je ničvredno, delavec je stroj.

Barbara: Delodajalci diskriminirajo delavce.

Jan se je vpisal v nadaljnje šolanje zaradi očetove pokojnine, ki jo bo dobival do 26. leta, čebo redno obiskoval pouk.

Mojca se je vpisala zaradi statusa študenta, saj lažje najdeš delo preko študentskega servisa.

Janja je prijavljena na ZZRS, vendar se v okviru tega šola.

Barbara ni prijavljena na ZZRS, je uradno brezposelna, dela na črno, kadar jo potrebujejo v gostinstvu.

Suzana zaključuje študij, boji se ali bo dobila zaposlitev.

Janu in Mojci je pri iskanju rešitev pomagalo Društvo Varnega zavetja Kočevje. S strani CSD sta prejela denarno socialno pomoč (trije od anketiranih), na centru pa se niso ukvarjali s tem, kako se počutijo ob tem, ko so brezposelni.

Na ZZRS so jim svetovali, naj si sami iščejo zaposlitev (ne čisto vsem, ki so prišli v kontakt z ZZRS, petim od šestih).

Vsi, razen Suzane, so poslali več prošenj, pa skoraj na nobeno niso dobili odgovora.

Mojca: Delodajalci te pustijo v upanju, potem pa je odgovor negativen.

Barbara je imela slabo izkušnjo z ZZRS. Ko je želela opraviti še en tečaj, da bo lažje zaposljiva, so ji rekli, da ji ga plačajo pod pogojem, da prinese potrdilo od delodajalca, da jo bo zaposlil, če opravi tečaj (nisem spraševala točno kateri tečaj). Ko je potrdilo prinesla, so ji odvrnili, da nimajo razpisa (tečaj je stal 500 evrov). Od takrat se ne javlja na ZZRS, zato so jo izpisali.

Vsi si želijo več pomoči od ZZRS, saj menijo, da je drugače, če posreduje ZZRS (potem jih jemljejo bolj resno).

Sami so pripravljeni veliko storiti, vendar jih diskriminacija (da prideš nekam samo s poznanstvom) spravlja v obup. Od delodajalcev si namesto lažnega upanja želijo le iskrenosti, saj delodajalci praviloma že veliko prej vedo, koga bodo zaposlili.

Mojca pravi, da si zaradi vseh slabih izkušenj pomaga s študentskim delom. Z njim si pokrije šolnino, nekaj pa ji ostane še za preživetje.

Suzana pravi, da se vsak znajde na svoj način in ne misli, da s študentskim delom odvzame delo nekomu, ki je brezposeln. Prepričana je, da če ne bi preko ŠS delala ona, bi delal kdo drug.

Barbara doda, da isto velja za delo na črno.

Mojco so na občini Kočevje ob prijavi na razpis za delovno mesto na prvem srečanju zavrnilo z odgovorom, da ima previsoko izobrazbo. To jo je potrla in razjezilo, saj so se ji leta študija zdela kot leta, ki jih je vrgla stran.

Skupina je skupaj ugotovila, da delodajalci (večina) gledajo na delavce kot na stroj, iz katerega želijo iztržiti maksimalno za minimalen vložek.

Zato je skupina sklenila, da so pripravljeni poslušati, kaj je SP.

Jan, Elvin in Mojca so pripravljeni sodelovati oz. delati v socialnem podjetju in so pripravljeni načrtovati SP.

Suzana ni pripravljena za načrtovanje podjetja. Končuje fakulteto in nima časa. Ne verjame, da je sposobna načrtovati, bi pa delala v SP.

Janja pravi, da v to ne verjame. Ne verjame, da lahko kakšno delo za plačilo temelji na kakovostnih odnosih.

Barbara ni zainteresirana to.

Na pobudo Jana, Elvina in Mojce smo nadaljevali s srečanji in pripravili načrt za SP. Vsem ostalim sem se zahvalila za sodelovanje. Ponudila sem jim svojo telefonsko številko. Povabila sem jih, naj me pokličejo, če bodo v stiski ali če jih zanima, kako napreduje projekt.³²

Kvalitativna analiza

- **Kvalitativna analiza za institucije**

1.sklop: Kakšno razsežnost pojava brezposelnosti mladih zaznavajo institucije in kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih ter posledice brezposelnosti mladih

ODPRTO KODIRANJE:

Tabela 10.1.1: Kakšno razsežnost pojava brezposelnosti mladih zaznavajo institucije in kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih ter posledice brezposelnosti mladih

Številka	Postavka	Pojem
1.	(brezposelnost mladih) je zelo visoka	zavedanje problema brezposelnosti
2.	izobrazbene struktura je nizka	iskanje izhoda v stopnji izobrazbe
3.	mladi brezposelni nimajo interesa pridobiti večjo izobrazbo	poudarjanje neaktivnosti brezposelnih mladih
4.	brezposelnost je pogostokrat vzročno posledično vezana na osnovno družinsko problematiko	brezposelnost
5.	(brezposelnost mladih) posledica preoblikovanja gospodarskih podjetji	nastanek brezposelnosti
6.	(brezposelnost mladih) posledica zaposlitvenih sprememb	nastanek brezposelnosti
7.	(brezposelnost mladih) velik pereč problem, ki ga je moč zaznati ob zaključku njihovih izobraževanj, v procesu vstopanja v status prve zaposlitve	zavedanje problema brezposelnosti
8.	mladi se srečujejo s pojmom daljše	zavedanje problema brezposelnosti

---

³² Vsa imena, ki jih uporabljam v intervjuju s fokusno skupino so, izmišljena.

	brezposelnosti, kar je velik problem	
9.	problem socialno ekonomske eksistence	posledice vezane na brezposelnost
10.	(brezposelni mladi) se srečujejo s psihološko socialno apatijo in iščejo pozitivno samopotrjevanje v družbi	posledice brezposelnosti
11.	reševanje ekonomske eksistence predstavlja študentsko delo	poudarjanje aktivnosti brezposelnih mladih
12.	(brezposelni mladi) se poslužujejo priložnostnih del	poudarjanje aktivnosti brezposelnih mladih
13.	(večina) kar se mladi poslužujejo, so le kratkotrajne rešitve	zavedanje problema brezposelnosti
14.	zaznati je nemoč pri reševanju njihovega statusa	posledice brezposelnosti
15.	pogostokrat se prepustijo institucionalnem reševanju	poudarjanje neaktivnosti brezposelnih mladih
16.	ekonomske eksistence si zagotovijo skozi pravico iz naslova socialnih transferov, v manjši meri v okviru družine	poudarjanje neaktivnosti brezposelnih mladih
17.	z mladimi brezposelnimi se srečujem v okviru svojega dela vsak dan	srečevanje s problemom brezposelnosti
18.	z revščino med mladimi se srečujem tudi izven delovnega odnosa	srečevanje s problemom brezposelnosti
19.	brezposelnost mladih se odraža s psihosocialno stisko mladih	posledice brezposelnosti
20.	brezposelnost mladih odraža agresivno, stisko do širše družbe, države	posledice brezposelnosti
21.	z brezposelnimi mladimi se pri nas srečamo največkrat po končanem izobraževanju	srečevanje s problemom brezposelnosti
22.	na CSD smo dobro seznanjeni s procentom brezposelnih mladih (kar 32% vseh vlagateljev)	zavedanje problema brezposelnosti

Izbor relevantnih pojmov in kategorij

Tabela 10.1.2: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 1

kategorije	pojmi
Zavedanje problema	✓ zavedanje problema brezposelnosti
	✓ brezposelnost

	✓ srečevanje s problemom brezposelnosti
Nastanek in posledice problema	✓ nastanek brezposelnosti ✓ posledice vezane na brezposelnost ✓ posledice brezposelnosti
Aktivni in neaktivni brezposelni mladi	✓ poudarjanje aktivnosti brezposelnih mladih ✓ poudarjanje neaktivnosti brezposelnih mladih

Definiranje kategorij

✓ ZAVEDANJE PROBLEMA

Vse institucije se zavedajo problema, vse pravijo, da je brezposelnost prevelika, da je pereč problem, poudarjajo predvsem to, da so mladi izpostavljeni daljši brezposelnosti, in da je vse, česar se mladi poslužujejo, (študentsko delo, delo na črno) samo kratkotrajna rešitev.

✓ NASTANEK IN POSLEDICE PROBLEMA

Problem je nastal s preoblikovanjem družbeno gospodarskih podjetij, tu so se zgodile strukturno zaposlitvene spremembe.

✓ AKTIVNI IN NEKATIVNI BREZPOSLENI MLADI

Institucije delijo uporabnike na neaktivne, ki so obupali nad svojim položajem oziroma se zadovoljijo s socialnimi transferi in na aktivne, ki na vse načine iščejo delo (priložnostno delo, študentsko delo).

2.sklop: Kakšen vpliv imajo institucije pri razreševanju brezposelnosti

ODPRTO KODIRANJE:

Tabela 10.1.3: Kakšen vpliv imajo institucije pri razreševanju brezposelnosti

Št evi	Postavka	Pojem

lk	a	
1.	(občina Kočevje – v nadaljevanju OK) omogoča in zagotavlja prostore investitorjem	spodbujanje delodajalcev
2.	podjetniški inkubator – spodbuja ustanavljanje novih podjetji	spodbujanje ustanovitev novih delodajalcev
3.	razvojni center informira podjetja	informiranje podjetji
4.	(OK) s sodelovanjem z ZZRS izvajajo delavnice motiviranja za brezposelne	povezovanje z institucijami
5.	nimajo nikakršnega vpliva na APZ, kljub temu, da jo financirajo	ne vpliv
6.	problem brezposelnosti rešuje APZ v okviru nadaljnjega izobraževanja	vsebinska pomoč brezposelnim mladim
7.	CSD nudi pomoč iz naslova socialnih transferov	ekonomska pomoč brezposelnim mladim
8.	z vsebinsko problematiko se ukvarjajo CSD in ZZRS	pristojnost
9.	v OK je pogrešan interdisciplinarni strokovni pristop vladnih in nevladnih organizacij	povezovanje med sektorji
10.	socialni finančni transferi, nudena zadostna pomoč	ekonomska pomoč
11.	premalo vsebinske pomoči	vsebinska pomoč
12.	pravica do denarne pomoči, osnovnega in dodatnega zavarovanja, pravica do otroških dodatkov, starševski dodatek in nadomestilo, subvencija najemnine	ekonomska pomoč
13.	CSD vloga informatorja mladih, podpora mladih	vsebinska pomoč
14.	največji vpliv na posledice brezposelnosti ima ZZRS	vpliv

Izbor relevantnih pojmov in kategorij

Tabela 10.1.4: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 2

Kategorije	Pojmi
spodbujanje odpiranja novih delovnih mest	✓ spodbujanje delodajalcev ✓ spodbujanje ustanovitev novih delodajalcev ✓ informiranje podjetji
ekonomska pomoč	✓ ekonomska pomoč
vsebinska pomoč	✓ povezovanje z institucijami ✓ vsebinska pomoč

Definiranje kategorij

✓ SPODBUJANJE ODPIRANJA NOVIH DELOVNIH MEST

Z zagotavljanjem prostora investorjem, s spodbujanjem ustanavljanja novih podjetji, z informiranjem podjetji.

✓ EKONOMSKA POMOČ

Socialni transferi, ki jih nudi CSD ter ZZRS v okviru APZ.

✓ VSEBINSKA POMOČ

CSD nudi premalo vsebinske pomoči, v okviru APZ nekaj, pa vendar premalo. Institucije poudarjajo, da bi se morali povezati interdisciplinarni strokovni pristopi

3.sklop: Ali vidite rešitev v socialnem podjetništvu

Odprto kodiranje

Tabela 10.1.5: Ali vidite rešitev v socialnem podjetništvu

Številka	Postavka	Pojem
1.	pomanjkljivost je status prijavitelja	pomanjkljivost
2.	prijavitelj nima sredstev za zalaganje	pomanjkljivost
3.	prednost je v zaposljivosti ranljivih ciljnih skupin	prednost
4.	lahko zmanjša brezposelnost, ker lahko zaposli ranljive ciljne skupine, ki jih imamo v OK veliko	prednost
5.	SP je izziv na področju brezposelnosti	prednost
6.	ni objektivnih in optimalnih razmer v OK	pomanjkljivost
7.	SP je žal pri nas šele v povojih, potrebno je zgraditi učinkovito podporo in strategije za razvoj, tako na ravni države, kot v lokalni skupnosti	pomanjkljivost

Izbor relevantnih pojmov in kategorij

Tabela 10.1.6: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 3

Kategorije	Pojmi
pomanjkljivost	✓ pomanjkljivost
prednost	✓ prednost

Definiranje kategorij

✓ POMANJKLJIVOST

Pomanjkljivost je v tem, da v Kočevju ni pogojev za razvijanje socialnega podjetništva.

✓ PREDNSOT

Je v tem, da so težje zaposljive skupine (med katere spadajo tudi mladi).

Poskusna teorija za institucije:

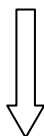
Institucije zaznavajo problem brezposelnosti mladih v Kočevju, razloge zanjo pa pripisujejo nastali gospodarski krizi ter nizki izobrazbeni strukturi mladih. Brezposelne mlade osebe so osebe, ki so prijavljene na zavodu za zaposlovanje v Kočevju in pogosto prejemajo denarne socialne prejemke (redna in izredna denarna socialna pomoč) na pristojnem CSD-ju. V raziskavo sem zajela mlade v starosti med 18. in 26. letom, zato sem vprašanja oblikovala na podlagi problematike, s katero se srečuje ta ciljna skupina. Institucije imajo delni vpliv na razreševanje brezposelnosti mladih prek aktivne politike zaposlovanja in denarnih socialnih prejemkov, ki pa po njihovem mnenju ne predstavljajo dolgoročne rešitve problema. Nekateri mladi postanejo sprijaznjeni s situacijo in negotovim finančnim položajem, ki je odvisen od denarnih socialnih pomoči. Zaradi spleta okoliščin denarno socialno pomoč razumejo kot dolgotrajno rešitev svojega socialnega položaja, zaradi negativnih izkušenj pri iskanju zaposlitve pa postopno postanejo pasivni iskalci zaposlitve, kar privede v dolgotrajno brezposelnost in posledično dolgotrajno socialno izključenost iz trga dela in družbe. Institucije vidijo rešitev v interdisciplinarnih strokovnih pristopih, ki naj bi potekali na ta način, da se več različnih strokovnjakov (psiholog, socialni delavec centra za socialno delo, (socialni) delavec ZZRS, predstavnik Rdečega Križa, Karitasa – delavci, ki se jih dotika problem) zbere in skupaj z uporabnikom aktivno rešuje nastalo situacijo. Med strokovnjake štejejo tudi zaposlene v nevladnih organizacijah in uporabnike, ki so predvsem eksperti iz izkušenj in so, kot primarna ciljna skupina navedenih organizacij, najpomembnejši deležniki v

tem procesu. V povezovanju med vladnimi in nevladnimi organizacijami vidijo tudi možnost za razvoj socialnega podjetništva v Kočevju.

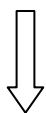
FORMULIRANJE POSKUSNE TEORIJE ZA INSTITUCIJE:

Vzrok:

Gospodarske razmere

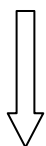

Pojav: BREZPOSELNOST MLADIH

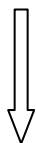

Kontekst:

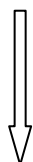
Osebe, prijavljene na ZZRS in CSD Kočevje med 18. in 26. letom starosti

Strategija: APZ + socialni transferi (kratkotrajna rešitev)

Če traja dalj časa, privede do

Neaktivnost brezposelnih mladih – dolgotrajna brezposelnost.

Institucije vidijo rešitev v povezovanju interdisciplinarnih strokovnih pristopov, povezovanju med vladnimi in nevladnimi organizacijami, kjer bi lažje zaživel tudi socialno podjetništvo.

Kvalitativna analiza za brezposelne mlade med 18. in 26. letom

Fokusna skupina

1.sklop: Kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih, od katerih institucij so pričakovali pomoč pri razreševanju brezposelnosti

Odprto kodiranje

Tabela 10.1.7: Kje vidijo vzroke za brezposelnost mladih, od katerih institucij so pričakovali pomoč pri razreševanju brezposelnosti

številka	postavka	pojem
1.	velika diskriminacija	diskriminacija
2.	ne gledajo na to, kako si priden	nepomembnost vloženega truda
3.	gledajo na to, kako ime in priimek imaš	nadvlada močnejšega
4.	gledajo na videz	nadvlada močnejšega
5.	gledajo na poznanstva	pomembnost vez in poznanstev
6.	ne gledajo na izkušnje	nepomembnost vloženega truda
7.	ne gledajo na izobrazbo	nepomembnost stopnje
8.	važno je, da nekoga poznaš	pomembnost vez in poznanstev
9.	v trgovini delajo ekonomisti namesto trgovcev	neravnovesje
10.	srednja ekonomska šola pove, da ni prihodnosti v ekonomiji	pesimizem
11.	srednja ekonomska šola pove, da se službo s to smerjo dobi le prek vez in poznanstev	pesimizem, pomembnost vez in poznanstev
12.	trgovcev je veliko	neravnovesje
13.	raje vzamejo ekonomista kot trgovca	neravnovesje
14.	gledajo na to, kdo si	nadvlada močnejšega
15.	gledajo na to, koga poznaš	pomembnost vez in poznanstev
16.	diskriminacija	diskriminacija
17.	delo je ničvredno	nepomembnost
18.	delavec je stroj	nepomembnost
19.	delodajalci diskriminirajo delavce	diskriminacija
20.	(CSD) se ne ukvarja s tem, kako se počutijo ob tem, ko so brezposelni	prikrajšanost
21.	(ZZRS) jim je rekel, naj si sami iščejo zaposlitev	prikrajšanost
22.	delodajalci te pustijo v upanju, potem pa je odgovor negativen	Nepomembnost, obupanost

23.	diskriminacija spravlja v obup	pesimizem
24.	(delodajalci) že prej vedo, koga bodo zaposlili	obupanost
25.	(Občina Kočevje) so ji rekli, da ima previsoko stopnjo	nadvlada močnejšega
26.	(delodajalci) iztržiti maksimalno za minimalen vložek	izkoriščanje

Izbor relevantnih pojmov in kategorij

Tabela 10.1.8: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 4

kategorije	pojmi
vpliv delodajalca	✓ nepomembnost vloženega truda ✓ nadvlada močnejšega ✓ pomembnost vezi in poznanstev ✓ izkoriščanje
vpliv institucij	✓ prikrajšanost, ✓ diskriminacija ✓ nepomembnost
vpliv brezposelne osebe	✓ obupanost ✓ pesimizem ✓ neravnovesje

Definiranje kategorij

✓ VPLIV DELODAJALCA

Pomeni, da delodajalec odloča (ima proste roke) o tem, koga bo zaposlil Ali bo zaposlil nekoga, ki ga pozna ali mu ga je priporočil znanec. Ali bo z delavci ravnal kot s stroji ali bo gledal na izkušnje, na stopnjo izobrazbe, na priporočila drugi ljudi, drugi delodajalcev.

✓ VPLIV INSTITUCIJ

Institucije vplivajo na brezposelno osebo s tem, ko ji prisluhne, ko jih zanima, kaj človek čuti ob brezposelnosti, ko jim pomaga s priporočili, s pisanjem prošenj, z denarno pomočjo. Slab vpliv institucij je, kadar tudi one gledajo na to, kdo je kdo in komu bodo ponudile možnost za

razgovor, ki je razpisan za prosto delovno mesto in ne gledajo na izkušnje, izobrazbo ter se ne ukvarjajo z brezposelnimi.

✓ VPLIV UPORABNIKOV

Vpliv uporabnikov je v tem, da se izobražujejo v smeri, kjer primanjkuje kadra, da ne obupajo in se ne vdajo pesimizmu, ampak iščejo rešitve, možne povezave in poznanstva.

2.sklop: Ali so jim institucije, od katerih so pričakovali pomoč, tudi nudile pomoč in kakšno pomoč? Kaj so sami naredili, da bi se njihova brezposelnost (končala) rešila?

Odprto kodiranje

Tabela 10.1.9: Ali so jim institucije, od katerih so pričakovali pomoč, tudi nudile pomoč in kakšno pomoč? Kaj so sami naredili, da bi se njihova brezposelnost (končala) rešila?

številka	postavka	pojem
1.	se je vpisal v šolo zaradi očetove pokojnine	šolanje, finančni položaj
2.	vpisala v šolo zaradi statusa študenta	status
3.	lažje najdeš službo preko študentskega servisa	pomoč študentskega servisa
4.	zaključil šolanje, se je prijavil na ZZRS	pasivnost
5.	prijavljena na ZZRS, v okviru tega se šola	prekvalifikacija, šolanje
6.	ni prijavljena na ZZRS, dela na črno	siva ekonomija
7.	zaključuje šolanje	status
8.	pomagalo Društvo varnega zavetja	uslišanost
9.	CSD, denarna pomoč	Pomoč CSD
10.	poslali več prošenj	neuslišanost
11.	želela opraviti še en tečaj, ZZRS niso imeli razpisa	neupoštevanje želja
12.	želijo si pomoč od ZZRS	želja po pomoči
13.	pomagajo si s študentskim delom	pomoč študentskega servisa
14.	vsak se znajde na svoj način	iznajdljivost

Izbor relevantnih pojmov in kategorij

Tabela 10.1.10: Izbor relevantnih pojmov in kategorij 5

kategorije	pojem
izhod iz finančne stiske	✓ status študenta
	✓ finančni položaj
	✓ status
	✓ siva ekonomija
izboljšanje kompetenc (kompetentnosti)	✓ šolanje
	✓ iznajdljivost
	✓ prekvalifikacija
pomoč od institucij	✓ pomoč od študentskega servisa
	✓ slišnost
	✓ pomoč od CSD
	✓ neupoštevanje želja
	✓ želja po pomoči

Definiranje kategorij

✓ IZHOD IZ FINANČNE STISKE

Brezposelni mladi si pomagajo s študentskim delom, nadaljujejo šolanje, da so upravičeni do določenih prejemkov, delo na črno je omenjano kot zaslužek.

✓ IZBOLJŠANJE KOMPETENC

Brezposelni mladi se prekvalificirajo z dodatnim izobraževanjem, vsak se znajde na svoj način.

✓ POMOČ OD INSTITUCIJ

Največ pomoči jim nudi študentski servis z iskanjem dela. Najbolj si želijo, da bi jim pomagal ZZRS, nad ZZRS so razočarani, saj se počutijo neuslišane, CSD pomaga z denarnimi prejemki, nevladne organizacije jim nudijo psihično oporo.

3.sklop: Ali so že slišali za socialno podjetništvo? Ste pripravljeni sodelovati v načrtovanju in izpeljavi projekta socialnega podjetja?

Odprto kodiranje

Tabela 10.1.11: Ali so že slišali za socialno podjetništvo? Ste pripravljeni sodelovati v načrtovanju in izpeljavi projekta socialnega podjetja

številka	podstavka	pojem
1.	pripravljenost poslušati, kaj je SP	zanimanje
2.	pripravljenost sodelovati pri SP	sodelovanje
3.	načrtovati SP	ustvarjalnost
4.	delati v SP	vklučenost
5.	ni pripravljen, nima časa za SP	nezanimanje
6.	ne verjame v to, da bi bila sposobna	nezaupanje vase
7.	ne verjame, da delo lahko temelji na kakovostnih odnosih	nezaupanje
8.	ni zainteresiran	nezanimanje
9.	naredili načrt za socialno podjetništvo	inovativnost

Izbor relevantnih pojmov in kategorij

Tabela 10.1.12: Izbor relevantnih pojmov 6

kategorije	pojmi
aktivnost	✓ zanimanje
	✓ sodelovanje
	✓ ustvarjalnost
	✓ vključevanje
	✓ inovativnost
neaktivnost	✓ nezanimanje
	✓ nezaupanje

Definiranje kategorij

1. AKTIVNOST:

Brezposelni mladi so pripravljeni sodelovati v SP, dali so celo pobudo za ustanovitev podjetja.

2. NEAKTIVNOST:

Brezposelni mladi niso pripravljeni sodelovati v SP, saj ne verjamejo in ne zaupajo v SP.

Poskusna definicija brezposelnih mladih med 18. in 26. letom

Brezposelni mladi vidijo vzroke za lastno brezposelnost v preveliki svobodi delodajalcev, ki pogosto ne izbirajo na podlagi kompetentnosti, temveč na podlagi poznanstev. Drugi vzrok je v nesorazmerju med ponudbo delovnih mest in povpraševanjem. Brezposelni si želijo zaposlitve, vendar so možnosti, da jo resnično dobijo, izjemno majhne. V procesu iskanja zaposlitve so deležni zavrnitev in negativnih izkušenj, kot je občutek neenake obravnave ter premajhna odzivnost pristojnih institucij, predvsem zavoda. Mladi menijo, da ostajajo sami s problemom brezposelnosti in nimajo mehanizmov za uspešno iskanje zaposlitve. To nekatere privede do tega, da prenehajo aktivno iskati zaposlitev. Posledično doživljajo občutke obupa, nezaupanja, depresije, ki vodijo k še večji pasivnosti in ustvarjajo začarani krog, past dolgotrajne brezposelnosti mladih. Nasprotno je mogoče zaznati tudi posameznike, na katere brezposelnost deluje kot motivator, zato iščejo vedno nove načine iskanja rešitev: z delom na črno, podaljševanjem izobraževanja, študentskim delom, s prostovoljnim delom v nevladnih organizacijah, s katerim želijo pridobiti kompetence in širiti mrežo poznanstev, pripravljeni so sodelovati tudi pri izzivu, kot je ustanovitev in načrtovanje lastnega socialnega podjetja.

FORMULIRANJE POSKUSNE TEORIJE:

Vzrok:

Prevelika svoboda delodajalcev, neenakomernost kadrov in delovnih mest

Pojav: BREZPOSELNOST MLADIH

kontekst:

Brezposelni mladi so osebe, ki si želijo zaposlitve, pa je ne dobijo in ob tem dobivajo negativne odzive, kot so diskriminacija, neaktivnost institucij, počutijo se, da ostajajo sami s problemom.

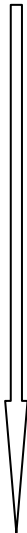

Pasivni iskalci,

prijavljeni na ZZRS in so neaktivni

obup, depresije, neaktivnost

Aktivni iskalci,

prijavljeni na ZZRS in so aktivni, si pomagajo na vse možne načine

Pripravljeni sodelovati pri načrtovanju SP

Načrt za SP

11. POVZETEK

Občina Kočevje glede registrirane brezposelnosti mladih precej izstopa od slovenskega povprečja. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje (ZRSZ) je v občini med vsemi brezposelnimi prijavljenimi v evidenco vpisanih kar 27% mladih med 15. in 29. letom starosti.

Socialno podjetništvo predstavlja dobro možnost za zmanjšanje problema brezposelnosti. Pri pristojnih institucijah in brezposelnih mladih sem preverjala ali vidijo novo priložnost za vstop na trg dela.

Dobro priložnost zagotovo predstavlja tudi socialno podjetništvo, zato sem pri pristojnih institucijah in brezposelnih mladih preverjala ali vidijo v socialnem podjetništvu nove možnosti za vstop v delo.

Raziskava je kvalitativna. Vsebuje tri pol strukturirane intervjuje, in sicer s predstavnico občine Kočevje, direktorico CSD Kočevje, strokovnim delavcem CSD Kočevje. Raziskava vsebuje tudi intervju fokusne skupine in načrtovanje socialnega podjetja (na željo članov fokusne skupine).

S pomočjo raziskave sem prišla do ugotovitve, da je brezposelnost v kočevski občini zelo resen problem. Zaznavajo ga tako institucije, predvsem pa mladi brezposelni. Institucije vidijo vzroke brezposelnosti na makro ravni (gospodarske spremembe), brezposelni mladi na mikro (delodajalci) ravni. Institucije pravijo, da lahko nudijo kratkotrajne rešitve, ostalo je odvisno od aktivnosti osebe, ki je brezposelna. Na drugi strani pa brezposelni mladi pričakujejo in želijo več pomoči s strani institucij. Pri razreševanju nepovezanosti med institucijami in brezposelnimi osebami, sem podala predlog. Poimenovala sem ga ***Prisluhnimo uporabnikom***.

Mladi brezposelni in institucije vidijo v socialnem podjetništvu novo možnost. Institucije poudarjajo sodelovanje med različnimi strokovnjaki za realizacijo in razvoj socialnega podjetja. Kot predlog za vstop v delo smo skupaj s tremi člani fokusne skupine naredili načrt za socialno podjetje. V moji diplomski nalogi je predstavljeno načrtovanje, naše delo se nadaljuje v smeri zastavljenega cilja (prijave na razpis).

Povzemam: ideja in trud sta obrodila sad. Enostavno zato, ker smo vsi, ki smo sodelovali in bili vpeti pri kreiranju moje diplomske naloge, znali prisluhniti uporabniku. Slišali smo glas vpijočega v puščavi. Pravzaprav tam, kjer je medved doma! Na obzorju pa so vendarle svetli toni.